

MAGAZINE VOOR ALUMNI EN RELATIES

Broerstraat 5

- > Veroudering in de genen
- > Middeleeuwse bijbels in de volkstaal
- > Welzijn in de varkenshouderij
- > En in de wijken meer vertrouwen
- > De honderdste Broerstraat 5!

> **Het schrijverschap van
Douwe Draaisma**

Voor uw incompany vraagstukken

Academie voor Management bundelt de kracht en ervaring van de open opleidingen tot passende incompany- en maatwerktrajecten voor publieke en private organisaties. Dit maakt Academie voor Management een bijzonder veelzijdige aanbieder. Bij het samenstellen van een maatwerkopleiding nemen we uw organisatievraagstuk als vertrekpunt.

“Binnen onze organisatie kwam beleid te weinig interactief tot stand, terwijl er binnen en buiten de gemeente heel veel mensen zijn die een goede bijdrage kunnen leveren.

Daarom stapten we naar Academie voor Management. Het uitgestippelde maatwerkprogramma Strategisch Beleidsadvies bleek heel situatiegericht en heeft als effect dat veel meer mensen betrokken worden bij het maken van beleid.

Er is meer sturing en interactie en dat komt de kwaliteit ten goede.”

Winda Schans, beleidsadviseur P&O Gemeente Emmen

Academie voor Management heeft programma's opgezet voor onder meer:

Aegon
Airmiles
Avebe
Accon AVM adviseurs en accountants
Essent
Gasunie
Gemeente Emmen
Handelsacademie Groningen
ING
Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Nuon
Politie Academie
Provincie Noord - Holland
Rabobank
Reed Elsevier
Tempo Team
Vodafone

Bel voor meer informatie met onze studietoeladers
050 - 316 21 15
www.academievoormanagement.nl

rijksuniversiteit
 groningen

- > **4 Het geluk van een monotalent**
Hoogleraar Douwe Draaisma heeft ook als schrijver het land aan misplaatste stelligheid
- > **6 Zwarts op wit**
- > **7 Alumnus in het buitenland**
- > **8 Bijbels brengen de Middeleeuwen tot leven**
Het intieme religieuze leven van een middeleeuwer leest Sabrina Corbellini af aan zijn bijbel
- > **10 Alumnus schrijft boek**
- > **11 Ain Wondre Stad**
- > **12 Het knuffelgehalte voorbij**
Ook in een megastal kan een varken een prettig leven leiden, als je hem maar begrijpt
- > **14 Column Steven van de Vijver**
- > **15 Groninger videotechneek veroverd de wereld**
Twee jonge alumni bedrijfskunde interesseerden zelfs Google voor hun yellowBird
- > **16 25 jaar Broerstraat 5**
- > **18 Schadegevalletjes bron van veroudering**
Peter Lansdorp wil ERIBA, het nieuwe European Research Institute on the Biology of Ageing, naar de top leiden.
- > **20 Wat werkt nu echt?**
Onderzoek naar sociale weerbaarheid in probleemwijken in Arnhem levert praktische tips op
- > **22 Biologen weg uit Haren**
- > **23 'Het landschap, dat zijn wij'**
Veel Groningse alumni hebben wat met het eigenzinnige tijdschrift *Noorderbreedte*.
- > **24 Column Tienke Koning**
- > **25 Ubbo Emmius Fonds**
- > **26 Alumni Actief**
- > **27 Terug op de RUG**
- > **28 Life Long Learning**
- > **30 Oraties, Portretten en Colofon**
- > **32 Alumni Achteraf**

Foto voorkant > Hoogleraar en schrijver Douwe Draaisma FOTO > SAKE ELZINGA

Dit is het honderdste nummer van de *Broerstraat 5*: het alumnimagazine van de RUG bestaat precies 25 jaar. En het past bij deze decemberdagen om daar toch even bij stil staan en terug te kijken, vinden wij. We doen dit samen met de collegevoorzitter van nu en van destijds, in 1986, toen sommigen van u al met pensioen waren en anderen nog niet eens geboren. Mijmeringen en overpeinzingen komen in deze editie vaker aan de orde, onder meer in de laatste column van scheidend rector magnificus Frans Zwarts en in het interview met bestseller-auteur Douwe Draaisma, alom bekend door zijn boeken over herinnering en de werking van het geheugen.

Broerstraat 5 is voor de meeste in Groningen afgestudeerden of gepromoveerden nog het enige lijntje met de universiteit. Het onderhouden van dat contact kan belangrijk en nuttig zijn voor zowel RUG als alumni, om elkaar te informeren, te ontmoeten of te steunen. De basis van een tijdschrift als dit is de band tussen de universiteit als alma mater (de 'voedende moeder') en haar alumni. Vóór de komst van de poedermelk werden baby's nogal eens (bij)gevoed door een min. Als vanzelf ontstond tussen haar en de gevoeden een verwantschap, evenals tussen de zoogbroeders en -zusters. Vanuit die gemeenschappelijkheid richten wij ons tot u, geacht lezerspubliek, dat zo divers is wat betreft studieachtergrond, levensfase, belangstelling...

Hoe iedereen iets te bieden dat van zijn of haar gading is? *Broerstraat 5* wil daartoe een 'magazine' zijn, met artikelen van allerlei soort, van amusement tot verdieping, en met hopelijk voor elk wat wils. Het wil vertellen hoe het de universiteit vergaat; én haar alumni. Als redactie genieten we ervan om steeds weer te mogen putten uit dat brede scala van interessante onderwerpen en mensen, van binnen de universiteit en daarbuiten.

Tot slot: het laatste wat *Broerstraat 5* wil zijn is een 'pr-blaadje'. Dat is ook helemaal niet nodig. Immers, goede wijn hoeft geen krans. Maar die wijn moet wél worden uitgeschonken. En dat doen we met trots en plezier. Daarom willen we graag met u toosten op het nieuwe jaar: prosit!

De redactie
redactieB5@rug.nl

Het geluk van
een monotaal

／ ‘Het zou wel heel toevallig zijn als wij het nu wél bij het juiste eind hadden’

Douwe Draaisma is hoogleraar Geschiedenis van de psychologie aan de RUG. Het grote publiek kent hem van zijn boeken, waarin hij op toegankelijke wijze bijvoorbeeld het geheugen onder de loep neemt. Hij roept daarbij meer vragen op dan dat hij beantwoordt, want aan misplaatste stelligheid heeft hij het land. Zijn nieuwste werk, *Vergeetboek*, kwam in november uit.

De boeken van Draaisma staan soms weken in de bestsellerlijsten. Maar dat hij de psychologie zou populariseren, daar wil hij niets van horen. Dat wekt de indruk dat er mensen zijn die het echte werk doen en dat hijzelf vervolgens slechts uitlegt hoe het zit. Dat is niet het geval, zegt Draaisma. Als dat zo was, zouden zijn collega's hem immers niet lezen. De meeste psychologen zijn ook maar leken ten opzichte van het werk van hun collega's, benadrukt hij. 'Als ik werk lees van een waarnemingspsycholoog of een persoonlijkheidspsycholoog, gaat mij dat in veel opzichten wel beter af dan iemand die buiten de psychologie staat, maar het is ook voor mij onbekend terrein.'

Draaisma laat in zijn werk graag dilemma's terugkomen. Zijn lezers vinden er geen kant-en-klare antwoorden. Sterker nog, ze zullen in sommige gevallen na het lezen met meer vragen zitten dan ervóór. 'Ik probeer een overzicht te geven van wat er in het veld leeft. En als er tegenstrijdige opvattingen zijn, en dat is meestal het geval, dan wil ik dat laten zien. Ik behandel vragen waarop nu eenmaal geen antwoorden bestaan. Psychologen en psychiaters hebben vaak de neiging om te zeggen: "We weten sinds 1984 dat..." of "de wetenschap wijst uit dat..." Ik houd daar niet zo van. Psychiaters van de huidige generatie krijgen vaak het schaamrood op de kaken als ze denken aan hoe de vorige generatie vakgenoten omging met onderwerpen als bijvoorbeeld verdringing en trauma's. En dié generatie dacht weer hetzelfde over de generatie dáárvoor. Dan zou het wel heel toevallig zijn als wij het nu wél bij het juiste eind hadden. Het is daarom belangrijk te beseffen dat we dit soort vragen alleen kunnen beantwoorden in termen van waarschijnlijkheid.'

Charmeren

Draaisma doet er wel alles aan om zijn werk voor lezers aantrekkelijk te maken. 'Ik vermijd vaktermen. Dat zijn

vaak directe vertalingen uit het Engels of het Latijn. Maar voor "intermitterende bilaterale akoestische stimuli" kun je ook "afwisselende klikjes links en rechts" schrijven, zonder verlies aan betekenis.' Ook wil hij in zijn boeken graag charmeren, zegt hij. Een leuke inleiding maken, een tekst suspense meegeven, niet met de conclusies beginnen. Daarom vindt hij het maken van zijn boeken ook leuker dan het schrijven van wetenschappelijke artikelen, waar dat allemaal niet mag. Daar staat de vorm van te voren vast.

Hij schrijft zijn boeken in zijn eigen tijd, in de weekenden en in de vakanties. Omdat hij daar tijdens de gewone werkweken, met alle vergaderingen en colleges, geen tijd voor heeft. Maar ook omdat hij zijn schrijven zo buiten het academische klimaat kan houden. Zijn collega's kijken niet over zijn schouder mee, hij is niet aan wetenschappelijke eisen gebonden, terwijl zijn boeken er wel aan voldoen.

Misvatting

Zijn schrijven begint vaak uit een eigen behoefte. Hij heeft geen bekeringsdrang, niet het verlangen om mensen over een bepaald onderwerp te onderwijzen. Nee, hij wil gewoon weten, hoe het kan, dat hij zijn eigen dromen zo vaak vergeet. Over zo'n onderwerp gaat hij dan veel lezen en praten. Dat lezen is het belangrijkste, maar het belang van praten is ook niet uit te vlakken. In *Vergeetboek* staat een verhaal over graaf Esterhazy. Deze Hongaarse schrijver zag zijn jeugdherinneringen veranderen toen bleek dat zijn vader een verklikker was. 'Als ik daarover praat, komt iedereen met andere voorbeelden aan, waardoor zo'n verhaal niet op zichzelf staat. Het is ook een onderwerp dat mensen heel sterk aan zichzelf kunnen relateren. Iedereen is wel eens bedrogen door een vriend, een collega of een relatie. En altijd zul je dan zien dat je herinneringen waarin die persoon een rol speelt, zich aanpassen. Dat etentje is nooit

>> [vervolg op pagina 6](#)

Douwe Draaisma (1953) studeerde zowel psychologie als filosofie aan de RUG. In 1990 ontving hij van het Nederlands Instituut voor Psychologen de Heymans Prijs voor zijn onderzoek naar de geschiedenis van de psychologie. In 1993 promoveerde hij in Utrecht bij Piet Vroon op *De Metaforenmachine. Een geschiedenis van het geheugen* en keerde terug naar de RUG. In 2003 werd hij er bijzonder hoogleraar Geschiedenis van de psychologie, op een leerstoel van het Archief- en Documentatiecentrum Nederlandse Psychologie. Daarnaast is hij auteur van onder meer *Waarom de tijd sneller gaat als je ouder wordt*, *De heimweefabriek* en, recent verschenen, *Vergeetboek*.

Vergeetboek
Douwe Draaisma
€ 27,50
> www.historischeuitgeverij.nl

Met het hoofdstuk over verdringing heb ik geworsteld'

>> [vervolg pagina 5](#)

meer hetzelfde. En tot je oorspronkelijke herinnering heb je geen toegang meer.'

Het analyseren van alles wat hij gelezen heeft, vindt tijdens het schrijven plaats. 'Er bestaat een soort misvatting over deskundigheid. Als je net begint met schrijven, dan denk je: ik moet eerst zorgen dat ik deskundig word op een bepaald terrein. Mijn boek is dan mijn proeve van expertise. Maar in feite doe je die deskundigheid gaandeweg op. Je schrijft en daarmee leid je jezelf als deskundige op.'

Ook het structureren gebeurt doorgaans vaak pas tijdens het schrijfproces. 'Als ik nu mijn synopsis erbij pak, dan is dat bijna grappig. Daar staan allemaal dingen in die het boek niet gehaald hebben en er staan dingen niet in die nu een belangrijke rol spelen. Het nadenken over de volgorde van hoofdstukken is heel belangrijk. Soms kom je toch een hoofdstuk tegen waarvan je denkt, misschien past dit er niet zo goed in. Ook kopjes zijn heel handig. Zo kom je erachter dat je wellicht in één paragraaf twee dingen tegelijk hebt geprobeerd aan te pakken. Of tijdens het schrijven van de inleiding blijkt opeens wat nu eigenlijk de lijn van je betoog is.'

Monotalent

Draaisma heeft, wat hij noemt, 'het geluk van een monotalent'. Mensen die meer dingen kunnen, blijven vaak lang zoeken en dat levert veel stress op, zegt hij. Maar zelf wist hij al heel jong dat hij graag schreef en dat hij daar iets mee wilde doen. 'Daardoor vormt zich een soort bedding, die steeds dieper wordt, omdat je het vaker doet, waardoor het je steeds makkelijker afgaat.'

Toch gaat het schrijven ook bij hem niet altijd van een leien dakje. 'Met het hoofdstuk over verdringing heb ik geworsteld. Dat ligt in de klinische sfeer en is een warrig onderwerp. Bovendien kleven er allerlei kanten aan als politiek, oorlogsellende en financiën. Het is moeilijk om daar een coherent hoofdstuk uit te krijgen. Maar als het af is, dan heb je het voldane gevoel dat je een beetje overzicht hebt op zo'n terrein, dat je wat lijnen hebt kunnen identificeren.'

Draaisma is in staat tevreden met zijn eigen werk te zijn. 'Dat neemt soms barre vormen aan. Als ik me een keertje somber voel, dan kan ik een boek van mezelf pakken en dan ben ik zo weer opgefleurd.' Hij moet er niet aan denken dat hij het schrijven zou moeten missen, bijvoorbeeld door een handicap. Maar toch weet hij nog niet wat zijn volgende project zal zijn. 'Dat is verontrustend, ik heb nog geen idee. Normaal vloeit het ene boek uit het andere voort, liggen de onderwerpen als dakpannen op elkaar. Nu is dat niet het geval. Ik vind autisme heel interessant, misschien dat ik daar wat mee wil doen. Of misschien schrijf ik wel een boek over hoe je dat nu eigenlijk doet, non-fictie schrijven.'

TEKST > FRANKA HUMMELS

FOTO > SAKE ELZINGA

> www.rug.nl/corporate/inbeeld/draaisma

Zwarts op wit

Met heel veel plezier

Dit is mijn laatste column op deze plek. Op 1 maart 2011 zit mijn termijn als rector magnificus van de Rijksuniversiteit Groningen erop en neemt Elmer Sterken, decaan van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde, de taak van me over. Toen ik begon als rector, in 2002, had ik me er nog geen voorstelling van gemaakt, van wat een rector moest zijn. Wel wist ik dat ik de afstand tussen studenten, personeelsleden en bestuursleden en mijzelf zo klein mogelijk moest zien te houden. Als je rector bent, wil je ook weten wat er allemaal gebeurt in de universiteit.

Men kon altijd bij me binnenlopen, niet alleen personeelsleden, maar ook studenten. Ze kwamen langs met allerhande, vaak heel alledaagse problemen, soms zaten ze met de handen in het haar. Het mooiste vond ik die keer dat een student naar het bestuursgebouw in de Oude Boteringestraat 44 was gefietst. Hij klopte aan en toen ik hem binnenvroeg, zei hij: 'Ik heb een vervelende mededeling, ik ben weggestuurd bij het college.' 'Zo,' zei ik, 'dat is niet zo best.' Waarna ik zijn verhaal heb aangehoord. Ik luister altijd.

Personeelsleden hadden vragen over hun carrièreverloop of zaten met misverstanden over allerlei kwesties. Studenten kwamen geregeld met het verzoek of ik bij hen wilde langskomen, op hun verenigingen. Of ze wilden uitleg hebben over hoe iets werkte, over wat er in Den Haag aan de hand was. En heel vaak verzochten ze om geld. Ik heb getracht om zaken op te lossen, iedereen met raad en daad bij te staan. Soms lukte dat, soms niet.

Een groot deel van mijn rectoraat heb ik besteed aan de internationalisering. In 2002 hadden we nog geen Engelstalige bacheloropleidingen. Nu hebben we er acht – naast vele Engelstalige masterstudies – en duizenden internationale studenten. En hoewel integratie aan de universiteit nog steeds een issue vormt, is de internationalisering een enorme impuls voor de academische sfeer.

Ik heb veel geleerd over de onderlinge verhouding tussen Nederlandse universiteiten en over hoe het er in Den Haag aan toe gaat. Den Haag vind ik bijna een andere wereld, heel ongrijpbaar ook. Er is veel afstand, je bent er geen deel van en het blijkt heel lastig de kernpunten van de Nederlandse universiteiten over te brengen. Ik ben steeds meer gaan merken dat mensen universiteiten associëren met elitair. Het klimaat verslechtert in dat opzicht. Dat vind ik volstrekt niet terecht. Nederlandse universiteiten doen echt reële pogingen zoveel mogelijk waar te leveren voor wat ze ontvangen. En dat lukt ze ook.

Ik ben rector geweest zoals ik dacht dat ik het moest doen en ik heb het gedaan zoals ik ben. Met heel veel plezier.

P.S. Ik wil de vele mensen die op deze column hebben gereageerd nog hartelijk bedanken.

Prof. dr. Frans Zwarts
rector magnificus

Zeven nieuwe wolkenkrabbers

Remko Tanis (34) hoefde niet lang na te denken toen hij de kans kreeg verslaggever in China te worden. Na drie jaar heeft het land de alumnus geschiedenis en journalistiek nog altijd bij de strot.

Hoe kwam je in China terecht?

'Toen ik studeerde wist ik al dat ik journalist wilde worden, maar China was compleet buiten beeld. Het onderwerp is tijdens mijn studie ook nauwelijks voorbijgekomen. In 2007 was ik defensieverslaggever bij de Geassocieerde Persdiensten (GPD) in Den Haag, toen er een post in China vrijkwam.

China grijpt je bij je strot en laat je niet meer los. Ik heb een haat-liefdeverhouding met het land. Ik kan niets anders dan bewondering

hebben voor de enorme vooruitgang – in drie decennia zijn honderden miljoenen mensen uit absolute armoede gehaald – maar de wijze waarop de overheid tegelijk nog altijd hard, steeds harder, optreedt tegen mensen die hun mond opentrekken, mag nooit aan de aandacht ontsnappen.'

Hoe woon je daar?

'Ik woon met mijn vriendin Tineke (Zuurbier, RUG-alumna Internationale Organisaties, red.) in een flat in Shanghai, op de 23e verdieping. Het is een van de ontelbare appartementengebouwen in het centrum. Ik heb laatst zitten tellen: sinds wij hier wonen, zijn er in ons uitzicht zeven wolkenkrabbers bij gekomen.'

Wat zijn jouw onderwerpen?

'Ik doe verslag van veranderingen, op allerlei terrein, en die zijn hier voortdurend. Wat dat betreft is China erg bevredigend. Ik liep een keer 's avonds laat naar huis, toen ik een grote groep ouderen voor een hek zag staan. Ze riepen leuzen en na een paar minuten duwden ze ineens het hek om en stormden de bouwplaats erachter op. Het bleken burens die het helemaal gehad hadden met het vierentwintiguurslawaai van de bouwmachines. Ze konden nergens verhaal halen, nooit stopte

het geboor, geklop en gegraaf. Zo'n verhaal illustreert waar miljoenen Chinezen in het hele land middenin zitten. Overal wordt als een bezetene gebouwd, zonder met de mensen rekening te houden.'

Wie zijn jouw opdrachtgevers?

'Ik ben freelancer voor de GPD-dagbladen, RTL-Z en het Vlaamse weekblad *Humo*. Als leuk tussendoortje heb ik afgelopen september met eenentwintig RUG-alumni als reisleader door China getrokken. Een goede ervaring China eens door de ogen van anderen te bekijken.

Buitenlandse journalisten mogen sinds 2008 formeel vrijuit door het land reizen. Toch zitten lokale autoriteiten vaak niet op je te wachten. Je leert snel om op je hoede te zijn en met welke trucs je problemen kunt vermijden. Soms betrap ik mezelf op een klein overwinningsgevoel als het is gelukt een omstreden onderwerp toch goed weer te geven in een verhaal.'

Heb je iets meegekregen van die afschuwelijke flatbrand in Shanghai, met 58 doden, in november?

'Ik heb er verslag over gedaan in de GPD-kranten en bij RTL Nieuws. Shanghai heeft twintig miljoen inwoners, maar de brand was twee straten bij mij vandaan. De rook kwam langs mijn werkkamer. Ik ben gaan kijken. Fascinerend om te zien hoe de ramp bestreden werd. Hoe lang het wel niet duurde tot er materieel was dat de vlammen boven de tiende verdieping kon bereiken. Ik vroeg me natuurlijk direct af: Wat als mijn flat vlam vat?'

TEKST > **ELLIS ELLENBROEK**

FOTO > **REMKO TANIS**

> www.rug.nl/alumni/reizen (verslag alumnireis naar China)

> www.remkotanis.com > www.flickr.com/photos/remkotanis

hier begint die eerste boec der bibelen

Hier zone heilich gheest
enich god sonder begim
gheest mi hulpe en volkeest
en ghyde in minen zin

dat ic vanden midelge woere
sone ende die nime goer
daer ic bi brengien moeghe voer
dat ic leghe in minen woer
en ic wil dat ic ghyde
ghebe den menighen beraden
en gheveest bi zekheit
nime in vande werlt inder eede
dat ic nime die dinge die ic
die nime die dinge die ic
verste ende min volkeest
zo len ic dan al ommeaect
snye nime te brengien woer

dat ic vpe van hemele clam
ende onze menscheit ane nam
hier vindi rene dachwinghe
en oec mede ware leringhe
der noen ghehet dese hystorie
die merct in uwe memorie
die bitter heeft buten die slume
die scael is datt dat menze cuwe
metten tanden can ghevinnen
mer al die soetheit is daer binnen
want die bitterheit van der teeste
dat die vroedste en die meeste
va lancher coune ghegronde came
dats die bitterheit van der slume
die hartheit loghet aen die scale
dats dat menent alternale
verstaen mach war die weede dieden
die soetheit daer af is dar den lieden
die recht verstaen en minnen
en waerheit en goer bekinnen
dars ze gheerne horen en lesen
daer mach gheen verhes an wesen

Doe ic god die werelt sichte
denen enen menscheit
die ic nime die dinge die ic
en die vische en die maecte
en alle goede dinc ghemede
en ic heb best maecte den mensche
die ic nime die dinge die ic
mer nu suldi sonder uoeste
gode mer mi bidden mede
dat ic nu doer nime waerheit
die ic nime die dinge die ic

die altoes versch ende nime
en talte stont sijn daertoe gherust
dat ic ommer loepens lust
nime ghedichte en nime woer
ghen midelge merct en woer
ghen suld mi met ghedem coune
ghen belles alte spate begonnen

wat nimschap hier an sal wesen
hier in en vande fabule no lere
no gheve tuse no falende
mer snye nime en ware woer
hoe die tyt is comen woer
zine dat die werelt icst begonnen
toer wilen dat quam die stont

Bijbels brengen de Middeleeuwen tot leven

Krabbels in de marge en onderstreepte passages. De middeleeuwse bijbels in de volks- taal die Sabrina Corbellini voor haar onderzoek bekijkt, zijn destijds duidelijk intensief gebruikt. 'De hardnekkige bewering dat het pas de protestanten waren die de Bijbel beschikbaar hebben gemaakt voor het volk, is niet waar.'

In de Groningse Universiteitsbibliotheek ligt een handschrift van de *Rijmbijbel* van Jacob van Maerlant. Sabrina Corbellini: 'We weten dat het boek in 1345 gemaakt is. Maar als je het open- slaat, sprankelen de kleuren nog zo, dat het is of je de eerste bent die ernaar mag kijken.'

De mooiste vondst die ze deed tijdens haar onderzoek, was een op het eerste gezicht nogal lelijk boek. Sabrina Corbellini zat in de bibliotheek van Florence, waar ze het afgelopen jaar vijf weken verbleef. Op zoek naar handgeschreven bijbels of geschriften over de Bijbel uit de late Middeleeuwen – van vóór de introductie van de drukpers – vond ze het kasboek van de Florentijnse koopman Romigi d'Ardingho di Corso di Ricci.

Corbellini: 'Op de eerste twee pagina's was Ricci aan de administratie van zijn textielhandel begonnen. Maar dat streept hij later door. Hij schrijft dan dat hij het boek wil gebruiken om er teksten in op te schrijven die voor hem echt interessant zijn. En dat hij ze samen met zijn zoons wil lezen.' In de rest van het boek schrijft Ricci delen van een Bijbelvertaling over. 'Met een lelijk handschrift, hier en daar strepen erdoor en op een slechte kwaliteit papier. Maar je ziet echt dat middeleeuwse Florentijnse gezin voor je ogen verschijnen. Prachtig.'

Hardnekkige stelling

In dat laatmiddeleeuwse leven (van het einde van de dertiende tot het begin van de zestiende eeuw) wil Corbellini graag een kijkje nemen. Ze onderzoekt daartoe bijbels in de volkstaal uit heel Europa, maar ook de relatie die leken destijds met die bijbels hadden. 'Konden gewone mensen in het vijftiende-eeuwse Europa in hun eigen huis de Bijbel lezen? En wat betekende dat voor die mensen?'

In het begin van de zestiende eeuw was er een belangrijke overgang in de Europese geschiedenis, vertelt Corbellini: van de Middeleeuwen naar de Renaissance en het Humanisme. En de protestanten splitsten zich af van de katholieke kerk. 'Zij maakten vervolgens de Heilige Schrift, in de volkstaal, toegankelijk voor iedereen. Dankzij hen was het dus niet langer meer alleen voorbehouden aan priesters en geleerden – die het Latijn machtig waren – de Bijbel te lezen,' zegt Corbellini. 'Tenminste, dat is de hardnekkige stelling.'

Toch had Corbellini het vermoeden dat de 'bevrijding van de Bijbel' niet zo sterk aan de protestanten te danken was als vaak beweerd wordt. Ze had eerder in haar onderzoek immers gezien dat ook daarvóór al veel bijbels in de Italiaanse volkstaal circuleerden. En ook in Nederland, Engeland en Frankrijk zag ze bijbels of delen ervan in de gewone dagelijkse taal. 'Ik wilde weten hoe dat zat. In kaart brengen hoeveel van die bijbels er waren, maar vooral hoe ze gebruikt werden. Lagen ze in de bibliotheek of hadden de lezers echt interactie met de tekst?'

Duizend handschriften

Zitvles en geduld. Dat is volgens Corbellini nodig voor het onderzoek waar ze in 2008 aan begon met de onderzoeksgroep die ze als Rosalind Franklin Fellow en met haar Europese subsidie om zich heen kon verzamelen. 'Hoe breng je tot leven wat zeshonderd jaar geleden gebeurd is? Je moet allemaal puzzelstukjes bij elkaar zoeken,' vertelt ze. 'Met mijn team – twee postdocs en een promovendus – bestudeer ik zo'n duizend handschriften. Bijbels, maar ook instructies en egodocumenten. Met die documenten hebben wij letterlijk de Middeleeuwen in handen.'

Wanneer ze over haar onderzoek in de bibliotheken vertelt, gaat de van oorsprong Italiaanse Corbellini nog enthousiaster met haar handen bewegen. 'Er zijn heel verschillende

bijbels uit die tijd. Een heel luxueuze bijbel met veel glitter en goud die door de koning van Frankrijk werd gelezen. Of een eenvoudig boekje dat door een wolverkoper zelf was gekopieerd van een volkstaalbijbel,' vertelt Corbellini. 'Door de Bijbel, een boek met religieuze waarde, te bestuderen, kan ik verschillende elementen uit de middeleeuwse cultuur in kaart brengen. Rond zo'n bijbelonderzoek komen veel verhalen bij elkaar, zoals die van de lezer, de controlerende kerk, de vertalers en de kopiisten.'

De middeleeuwers die een kopie van een vertaalde bijbel konden bemachtigen of zelf overschreven, lazen die vaak intensief. 'Dat zie je aan de zogenoemde navigation tools,' legt Corbellini uit. Zoals een inhoudsopgave, illustraties of instructies om de lezer te vertellen wanneer welke tekst te lezen. Dat zijn allemaal instrumenten die het makkelijk maken om in de tekst de weg te vinden.

Dat de boeken ook echt gelezen werden, ziet de onderzoeker aan de steekwoorden in de marge en onderstrepingen, maar ook indirect, in brieven waarin de schrijver verslag doet van zijn ervaringen bij het lezen van de Bijbel. Zo bestudeerde Corbellini de briefwisseling tussen Francesco Datini, een koopman uit het Toscaanse Prato, en een bevriende notaris uit Florence. In brieven discussieert Datini met zijn vriend over de bijbelboeken die ze lezen en hóé ze die moeten lezen. Ze bespreken ook waar ze een bepaald evangelie kunnen vinden en hoe ze dat kunnen laten kopiëren. 'Datini schrijft dat je zo'n boek niet in een kast moet opsluiten, maar naast je bed moet leggen om er vaak in te lezen. Met dergelijke egodocumenten geven de schrijvers hun intieme religieuze leven prijs aan de moderne lezer, die vanuit zijn stoel wordt teruggeworpen in het middeleeuwse Europa.'

Bouquetreeks

De claim dat pas de protestanten er belang in stelden de Bijbel toegankelijk te maken voor het gewone volk, weet Corbellini nog verder te ontkrachten. Sterker nog: ze vond bewijzen dat de kerk in de late Middeleeuwen het lezen van de Bijbel niet tegenhield, maar juist aanspoorde: 'In de Middeleeuwen werden veel verhalen over ridders en jonkvrouwen gelezen. Een soort Bouquetreeks-romans,' lacht Corbellini. 'Wij vonden preken en geschriften waarin priesters klaagden dat hun parochianen zoveel lazen over overpelige liefdes. Ze konden, zo vond de kerk, hun tijd beter besteden aan het lezen van teksten waaruit ze goede lessen konden trekken. Zoals het evangelie. In heel vijftiende-eeuws Europa, uitgezonderd de gebieden waar de kerk rechtstreeks bedreigd werd, werden geletterden dus juist aangemoedigd de Bijbel te lezen.'

Ze zegt niet dat het protestantisme géén bijdrage heeft geleverd aan de toegankelijkheid van de Bijbel, benadrukt Corbellini. Wel ziet ze de bevrijding van de Bijbel meer als een langzame ontwikkeling dan als de breuk met de geschiedenis die het vaak genoemd wordt. 'In de geschiedschrijving wordt vaak gesproken over breuken, zoals het einde van de Middeleeuwen en het begin van de Renaissance. Maar zo loopt het gewoon niet. Er is vaak een natuurlijke groei richting een bepaalde houding. En wij zien in al die oude documenten dat de emancipatie, de vrije toegang tot de Schrift, al in de Middeleeuwen begon.'

Sabrina Corbellini

(Italië, 1969) studeerde Germaanse filologie aan de universiteiten van Bologna en Leiden. In 2000 promoveerde ze op een onderzoek naar de middeleeuwse dichter en diplomaat Dirc Potter. Na een periode als postdoc aan de Vrije Universiteit van Amsterdam kwam ze in 2008 naar Groningen, waar ze bij de RUG in dienst trad als Rosalind Franklin Fellow. De mediëviste beschikt over een persoonsgebonden Europese ERC-beurs.

TEKST >

MAAIKE MULLER

FOTO >

MICHEL DE GROOT

Sybe Bakker (1937) / Nederlands 1994

Van U komt, HEER, het loflied dat ik zing

Vier eeuwen psalmen zingen in de Lage Landen.

> www.uitgeverijwerkman.nl > € 14,95

Petra Broomans (1954) / scandinavistiek 1982 en

Janke Klok (1955) / scandinavistiek 1984

Amy van Marken (1912-1995)

'Mijn vak werd mijn leven', biografie over de Grand Old Lady van de Nederlandse scandinavistiek.

> www.barkhuis.nl > € 17,50

Herman Grote (1941) /

sociale geografe 1969

Kleurrijke gasten in 1922

Verblijf in Uithuizen inspireerde Oostenrijkse schilder Robert Wosak.

> www.profiel.nl > € 21,50

Alfred van Hall (1947) / rechten 1973

Schuilen onder woorden

Debuut als dichter van de romanschrijver en dijkgraaf.

> www.uitgeverservo.nl > € 12,-

Stefan Kortrijk (1981) / Griekse & Romeinse

Studies 2006

Galgelappers

Een geschiedenis van 19e-eeuws Leeuwarden

> www.boekenbent.nl > € 17,95

Jolanda Oosterheert (1977) / geschiedenis 2002

Klaas Marck (1952) / geneeskunde 1977

Experimenteren bij het leven

Geschiedenis van de afdeling experimentele chirurgie van de heelkundige kliniek van het APSAZ/AZG (1954-1984)

> www.erasmuspublishing.nl > € 21,50

Rob Peters (1948) / geneeskunde 1975

Noorderzon – Een droomreis naar de Lofoten

Reisverslag met foto's van een zeiltocht.

> www.hollandia-boeken.nl > € 19,95 euro

Gerrit Voerman (1957) / geschiedenis 1985

Paul Lucardie (1946) / sociologie 1972

Van de straat naar de staat? – GroenLinks 1990-2010

Twintig jaar oppositiepartij. Over de ontwikkeling van de partij toen, nu en later.

> www.uitgeverijboom.nl > € 24,50

Aaktje Wouda (1926) / geneeskunde 1952

De EINDE-loze zee

Verzamelde teksten uit rouwadvertenties over water en zee

> www.uitgeverservo.nl > € 12,50

‘Volgende keer een tientje meenemen’

‘Ik heb op het Juridisch Instituut veel tijd doorgebracht en daar denk ik met veel genoegen aan terug. Het instituut zit nog op dezelfde plek, dacht ik. Ik zat er te studeren met een clubje, soms dronken we samen koffie, of gingen even naar het café aan de overkant. Er was een tuinkamer, die was van Scheltema, hoogleraar Romeins recht. Hij zat daar, een pijpje rokend, zijn buitengewoon ingewikkelde onderzoek te doen. Boven zijn bureau hing een schilderij van hemzelf. “Dat is mijn schat”, zei hij altijd. En dan moest iedereen verschrikkelijk lachen.

Het verhaal gaat – laten we er vanuit gaan dat het waar is – dat na zijn dood een brandkast achter dat schilderij bleek te zitten. In de brandkast lag een klomp goud. Daar heeft de vakgroep nog steeds veel plezier van. Ik raakte bevriend met Jan Lokin, Scheltema’s opvolger. We lunchten regelmatig met elkaar en ik ben ook nog eens zes weken met hem en Scheltema naar Griekenland geweest. Trekken door de Peloponnesus. Ovidius ging mee en daar lazen we dan stukjes uit. Zij waren daar beter in dan ik.

Scheltema vroeg me een keer naar mijn vakantieplannen. Ik zei dat ik met een vriend naar Frankrijk ging, kathedralen bekijken in de Bourgogne. Hij drukte me op het hart daar een flesje Pouilly-Fuissé te drinken. Toen ik terug was vroeg hij me of we dat gedaan hadden. Ik zei dat we daar geen geld voor hadden gehad. Toen zei hij: “Dan moet je de volgende keer een tientje meer meenemen.” Daarna zei hij: “Kom dan maar een flesje uit mijn kelder drinken.” We hebben een prachtige avond bij hem doorgebracht en daar een paar flessen gedronken.’

Groningen. Universiteit. Maar ook talloze straten, huizen, bruggen, pleinen – en niet te vergeten een prachtig ommeland – met herinneringen daaraan vast. Bekende oud-RUG-studenten vertellen over hun speciale plek.

FOTO © PVD A

Job Cohen (Haarlem, 1947);
> PvdA-politicus;
> studeerde rechten van 1966 tot 1971;
> studeerde af op scriptie over de Wet Universitaire Bestuurs Hervorming;
> www.jobcohen.nl;
> speciale plek: Juridisch Instituut, Turftorenstraat.

TEKST >

ELLIS ELLENBROEK

FOTO >

ELMER SPAARGAREN

TURFTORENSTRAAT

Het knuffelgehalte voorbij

Dierenrechten in de grondwet, megastallen, dierenpolitie: de manier waarop we in Nederland met dieren omgaan staat hoog op de agenda. Maar hoe meet je eigenlijk of een dier zich goed voelt? RUG-hoogleraar Jaap Koolhaas en twee andere alumni over hun dierenwelzijnsonderzoek.

De interesse voor dierenwelzijn is niet nieuw, zegt **Jaap Koolhaas** (1948), hoogleraar gedragsfysiologie in Groningen. In de agrarische sector en de politiek wordt er al zeker twintig jaar serieus over gepraat. Maar het besef dat we een morele verplichting hebben om goed voor onze dieren te zorgen, begint steeds beter te landen, zegt hij. De agrarische industrie is echter nog steeds vooral op efficiëntie gericht, economische belangen staan voorop. Men vindt het kostbaar en lastig om de omslag te maken naar een diervriendelijker bedrijf.

Naïef

Koolhaas spreekt van het 'knuffelgehalte'. Als een dier schattig is, vinden we het belangrijker dat er goed voor gezorgd wordt. Consumenten zijn vaak naïef, meent hij, en eenzijdig geïnteresseerd. 'Neem proefdieren. Veel mensen maken zich daar druk over en vermijden producten die met behulp van proefdieronderzoek tot stand zijn gekomen. Maar als je kijkt naar de gemiddelde vleesconsumptie van Nederlanders, dan komt dat neer op 86 kilogram per jaar. Als je het gebruik van proefdieren naar gewicht omrekent, kom je op 3 gram per persoon per jaar.'

Ook in de discussie over megastallen baseren veel mensen hun mening op onlogische aannames, zegt hij. 'Er wordt vanuit gegaan dat megastallen per definitie slecht voor de varkens zijn. Dat is niet het geval. De schaal op zich zegt niets over het dierenwelzijn. Ook in een zeer grote stal kun je voorzieningen treffen waardoor de dieren in goede omstandigheden leven. Het is lastiger op grote schaal, maar het kán zeker.'

De condities waarin bijvoorbeeld varkens leven moeten juist níét, zoals veel mensen denken, 'net zo zijn als in de natuur'. Koolhaas: 'Dat is een consument-simplistische visie. De omstandigheden moeten beter zijn dan in de natuur. De natuur kan immers kei- en keihard zijn.'

Optimistisch varken

Stress bestaat ook in de natuur. Er komen steeds meer mogelijkheden om te constateren of een dier onder druk staat, vertelt Koolhaas. De persoonlijkheid van dieren

speelt daarbij een belangrijke rol 'Uit onderzoek met ratten en varkens is zelfs gebleken dat je kunt vaststellen of een dier optimistisch of pessimistisch van aard is. Je leert het dier aan dat er, als er een bepaalde toon klinkt, iets leuk gebeurt. Daartegenover zet je een ander signaal en een negatieve ervaring. Als je dan een ambigue toon laat horen, kun je aan het dier zien of het iets positiefs of iets negatiefs verwacht.'

Dit soort informatie vindt steeds vaker zijn weg naar de stal. Zo werden vroeger varkens van gelijk gewicht bij elkaar gezet. Dat leidde tot veel onrust bij de dieren, omdat de sociale hiërarchie moest worden uitgevonden én uitgevochten. Nu mogen dieren in hun leven slechts één keer 'gemengd' worden en leven ze meestal met hun eigen familie.

Aanvankelijk werd om het dierenwelzijn vast te stellen, vooral gekeken naar de omstandigheden, naar de stal. Hoeveel ruimte hebben de dieren? Hoeveel licht is er, ligt er stro op de grond, wat krijgen de dieren te eten? Maar tegenwoordig staat ook in het dierenwelzijnsonderzoek steeds meer het dier zelf centraal.

Kiloknaller

Zo kijkt **Marko Ruis** (1965) in Lelystad naar de gezondheid van dieren om vast te stellen hoe ze zich voelen. Hebben vleeskuikens aangetaste hakken en voetzolen? En hoe is het met de maag van varkens gesteld? Dat kun je in het slachthuis vaststellen. Als je maagzweren ziet, kun je daaruit afleiden dat varkens veel stress hebben gehad. Op die manier ontwikkelt hij monitoringsinstrumenten die objectief kunnen vaststellen hoe het met dieren gaat.

Met dit soort instrumenten kunnen veehouders meten hoe het op hun bedrijf met het dierenwelzijn is gesteld. Want, zo wil Ruis benadrukken, boeren willen ook graag dat hun dieren een goed leven hebben, ze hebben meestal het beste met hun dieren voor. De richtlijn werkt ook als controle-instrument. Als veehouders te laag scoren, mogen ze bijvoorbeeld minder dieren per vierkante meter houden. Zo wordt er gezamenlijk naar een oplossing gezocht. Daarom werkt hij ook veel samen met het agrarisch onder-

De RUG maakte een tv-programma over de promotie van Marko Ruis:

> www.rug.nl/video/adamsappel/archief2001/05

Marko Ruis voert de eindredactie van:

> www.dierenwelzijnsweb.nl

‘De condities in varkensstallen moeten juist níét, zoals veel mensen denken, net zo zijn als in de natuur’

wijs; zodat de boeren van de toekomst hun bedrijf van meet af aan op diervriendelijke wijze vorm te geven.

Ruis promoveerde in 2001 bij Jaap Koolhaas aan de RUG en werkt inmiddels bij het Livestock Research Centrum van de Wageningse universiteit in Lelystad. Hij denkt dat consumenten steeds bewuster worden, steeds meer willen weten over waar hun vlees vandaan komt. Dat leidt echter niet per se tot verantwoorde aankopen, zegt hij. Dat is het ‘burger-consumentdilemma’. Ze hebben een andere mening als ze vragen beantwoorden over dieren-welzijn, dan als ze in de supermarkt besluiten welk stuk vlees in het mandje terecht moet komen. Dan is de prijs bepalend. Kiloknallers zijn daarmee de grootste bedreiging voor dierenwelzijn, zegt hij.

Herders

Françoise Wemelsfelder (1958), die aan de RUG biologie studeerde, in 1993 in Leiden promoveerde en nu op het Scottish Agricultural College werkt, maakt net als Ruis richtlijnen. In haar onderzoek kijkt ze naar wat we van het gedrag van dieren kunnen leren. ‘Dat doen boeren natuurlijk allang zelf. Herders kunnen altijd al in een oogopslag zien welke van hun schapen iets onder de leden had. Omdat

ze mank liepen, of hun hoofd gebogen hadden, of minder aansluiting zochten bij de groep. Die kennis is er nog steeds. Als boeren snappen dat ik me dáár mee bezighoud, dan zijn ze meteen geïnteresseerd.’

Toch is het onderzoek van Wemelsfelder en haar collega’s jarenlang controversieel geweest. Mensen geloofden niet dat je objectief kon vaststellen hoe een dier zich voelde. Wie daar toch uitspraken over wilde doen, projecteerde de mens op het dier. Mensen worden in hun gedrag door andere dingen gedreven dan dieren, was de heersende gedachte. Ze heeft zich jaren ingespannen om wetenschappelijk te onderbouwen dat uit diergedrag wél sluitende conclusies te trekken zijn. Inmiddels is dat bijna gemeengoed geworden. Maar het toepassen van die bevindingen op boerderijen gaat voorlopig nog heel langzaam, vanwege de hoge kosten die ermee gemoeid zijn.

Hoewel Wemelsfelder welzijnsonderzoek belangrijk vindt, is ze van mening dat daar niet de nadruk op moet liggen. ‘Ik doe geen onderzoek om het onderzoek. Ik zeg daarom wel eens: Laten we eerst maar eens gaan implementeren wat we al weten, voordat we nog meer te weten komen. Het gaat tenslotte om de dieren.’

TEKST >

FRANKA HUMMELS

FOTO > FRANKA

SLOTHOUBER

In memoriam Adriaan Blaauw

FOTO ELMER SPARGAREN

Op 1 december overleed professor Adriaan Blaauw op 96-jarige leeftijd. Hij was een prominent onderzoeker op het gebied van jonge sterren en ster groepen en een groot bestuurder binnen de Nederlandse en mondiale sterrenkunde. Blaauw studeerde in Leiden en promoveerde in 1946 in Groningen cum laude bij P.J. van Rhijn. Hij had betrekkingen in Leiden en aan de Yerkes and Mac Donald Observatories, destijds een van de allerbeste centra van astronomisch onderzoek. In 1957 keerde hij terug naar Groningen om het sinds de glorie tijd van Kapteyn verouderde Sterrenkundig Laboratorium Kapteyn succesvol naar de wereldtop te brengen. Blaauw beschikte bovendien over grote bestuurlijke kwaliteiten. Zo was hij onder meer een sleutelfiguur bij de voorbereiding en bouw van het European Southern Observatory (ESO). In 1976 werd hij hoogleraar in Leiden. Na zijn emeritaat in 1981 keerde Blaauw terug naar het Kapteyn Instituut in Groningen en had tot op het laatste een zeer gewaardeerde inbreng, zowel in Groningen als ver daarbuiten. In 2008 werd aan de RUG de naar hem vernoemde Blaauw Sterrenwacht geopend. www.astro.rug.nl/people/blaauw/memoriam

Alumni in de regering

Vier oud-Groningers maken deel uit van de regering. Henk Bleker (PhD rechtsgeleerdheid, 1984) is staatssecretaris namens het CDA bij het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie; Halbe Zijlstra (sociologie, 1996) namens de VVD bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap; Paul de Krom (rechtsgeleerdheid, 1987) namens de VVD bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Joop Atsma (geschiedenis 1978, niet afgemaakt) namens het CDA bij het ministerie van Infrastructuur en Milieu.

Overigens hebben drie fractieleiders in de Tweede Kamer eveneens in Groningen gestudeerd: Stef Blok (bedrijfskunde, 1988) voor de VVD, Job Cohen (rechten, 1971) voor de PvdA en Sybrand van Haersma Buma (rechten, 1989) voor het CDA. Andere 'Groningse' Tweede Kamerleden zijn voor CDA: Margreet Smilde (geschiedenis 1986, rechten 2007); voor CU: Arie Slob (geschiedenis, 1990); voor GroenLinks: Linda Voortman (Engels, 2005, literatuurwetenschappen, 2007); voor PvdA: Sharon Dijkzema (niet afgestudeerd), Jetta Klijnsma (geschiedenis, 1983), Jacques Monasch (juridische bestuurswetenschappen, 1987), Agnes Wolbert (orthopedagogiek, 1984) en Eelke van der Veen (sociologie, 1975); voor PVV: Sietse Fritsma (sociale geografie, 1998); voor SP: Farshad Bashir (niet afgestudeerd) en Paul Ulenbelt (psychologie, 1981); en voor VVD: Malik Azmani (rechten, 2000) en Betty de Boer (juridische bestuurswetenschappen, 1996).

Europese onderzoeksbeurzen

De RUG heeft voor het tweede jaar achtereenvolgens vier prestigieuze onderzoeksbeurzen van de European Research Council (ERC) binnengehaald. Groningen ligt in deze ronde samen met Nijmegen op kop bij de Nederlandse universiteiten als het gaat om het hoogste aantal toegekende ERC-beurzen. De ERC heeft in totaal 580 miljoen euro aan onderzoeksbeurzen (starting grants) toegekend aan 427 jonge toponderzoekers in Europa. Vijftig beurzen zijn voor wetenschappers die werkzaam zijn bij een Nederlandse onderzoeksinstituut.

Amy van Marken vertaalprijs

Stichting Leonora Christina heeft de tweejaarlijkse Amy van Marken vertaalprijs 2010 uitgereikt aan Paula Stevens voor haar gehele vertaaloeuvre. Stevens heeft meer dan vijftig Nederlandse vertalingen vanuit het Noors op haar naam staan. Zij heeft werk vertaald van onder meer Knut Hamsun, Herbjørg Wassmo, Jan Kjærstad, Lars Saabye Christensen, Erlend Loe, Unni Lindell, Johan Harstad, Roy Jacobsen en Knut Faldbakken. In 2006 werd zij benoemd tot Commandeur in de Koninklijke Noorse Orde van Verdienste.

Verlicht

Het zijn donkere tijden in de Nederlandse samenleving. Maar een paar maanden terug kwam er een interessant voorstel, nota bene van de PVV, voor meer licht. En wel door de zomertijd permanent in te voeren. Nou laat de geschiedenis wel zien dat behoefte aan meer licht juist in tijden van crisis ontstaat. De primeur van het concept zomertijd kwam tijdens de Eerste Wereldoorlog, werd erna direct

afgeschaft om tijdens de Tweede Wereldoorlog weer tijdelijk van stal gehaald te worden. Pas als gevolg van de oliecrisis in 1973 heeft de zomertijd zijn definitieve plek in de westerse samenleving gekregen.

De PVV heeft dit idee niet zelf ontwikkeld, maar het werd ingegeven door het vlak daarvoor gepubliceerde artikel van de gerenommeerde architect en planoloog Mayer Hillman van de Universiteit van Westminster. In het *British Medical Journal* pleit deze ervoor de zomertijd in de winter door te laten gaan, en in de zomer zelfs nog een extra uur vooruit te zetten. De gedachte hierachter is dat er later op de dag meer licht is, waardoor meer mensen naar buiten gaan en zullen bewegen.

Hillman stelt dat de mens gemiddeld het hele jaar door in de ochtend tussen de één à twee uur in het donker leeft, maar dat dat in de avond tussen de vijf en zes uur ligt. Dus als je de zonsondergang naar een later tijdstip verplaatst, zullen mensen meer van het daglicht kunnen profiteren. Dit geldt vooral voor kinderen die in het donker vaak niet buiten mogen spelen en voor de ouderen, die bang zijn door hun vaak slechtere ogen in de duisternis een ongeluk te krijgen. Volgens Hillman is het aanpassen van de klok daarom een effectief middel om de epidemie van vetzucht tegen te gaan die in 2050 al meer dan de helft van de Engelse bevolking zou treffen.

Het zou niet alleen een positief effect hebben op het overgewicht in de samenleving, ook zou de criminaliteit dalen en het aantal verkeersongevallen afnemen. Bovendien zou het elektriciteitsverbruik verminderen en het toerisme in eigen land stijgen. Mogelijk dat in Groningen dit plan nog meer medestanders vindt. Daar gaat de zon in december namelijk een kwartier eerder onder dan in Den Haag. Dat lijkt niet veel, maar uit eigen ervaring weet ik: kwart over vier of half vijf, dat is een verschil van dag en nacht.

Steven van de Vijver alumnus geneeskunde (2003), tropenarts, columnist van *Het Parool* en auteur

Groninger videotechniek verovert de wereld

Filmpjes waarin je zelf de richting van de camera bepaalt? Het kan met de 360-graden-videotechnologie van het Groningse bedrijf yellowBird. Zelfs Google gebruikt sinds kort de techniek op YouTube. YellowBird-oprichters en RUG-alumni Rafaël Redczus (31) en Marc Groothelm (31) willen met hun techniek nu snel de wereld veroveren.

Het is een hectische tijd voor de oprichters van yellowBird. Het Groningse bedrijf ontwikkelde als eerste ter wereld 360-graden-video. Met een speciale camera zoals ook Google die gebruikt voor Streetview-foto's neemt het bedrijf beelden vanuit alle richtingen op. Resultaat: filmpjes waarin kijkers zelf kunnen bepalen waar de camera naartoe draait of op inzoomt. Zo maakte yellowBird al bijzondere commercials en registraties van evenementen.

Nu de 360-graden filmpjes ook op YouTube werken, stromen de aanvragen alleen nog maar harder binnen. 'De lampen op ons kantoor branden op de vreemdste tijdstippen,' zegt Groothelm. 'Gesprekken beginnen 's ochtends met Aziaten en eindigen 's avonds met partijen aan de westkust van Amerika.'

Helikopter

De gele, cilindervormige camera die het bedrijf voor de opnamen gebruikt, blijkt heel flexibel. Op het kantoor van yellowBird liggen de vreemdste constructies. Een frame waarmee de camera aan een helikopter is te bevestigen bijvoorbeeld. Maar ook kleinere opstellingen waarmee de camera op een Segway of een bestuurbare speelgoedauto past. 'Hierdoor krijg je mooie soepele bewegingen of vernieuwende perspectieven,' verduidelijkt Groothelm. 'Soms krijgen we ook hele aparte verzoeken,' vertelt hij. 'Een arts vroeg zelfs of we de camera konden verkleinen om te gebruiken bij kijkoperaties.'

Met hun techniek sleept het bedrijf de mooiste opdrachten binnen. Groothelm: 'Onze eerste klus was een sing-along met de zangeres Pink, voor T-mobile. Verder hebben we van de bekende "Walk-in-Fridge"-

reclame van Heineken een 360-gradenvariant gemaakt. En vorige week nog zijn drie collega's naar Brazilië vertrokken om een muziekfestival midden in de jungle vast te leggen. Heel bijzonder.'

Klik

De samenwerking tussen Redczus en Groothelm komt niet uit het niets. Acht jaar geleden troffen ze elkaar tijdens eindpresentaties van de Management Game voor de opleiding bedrijfskunde. 'Er werden allerlei filmpjes getoond,' vertelt Redczus, 'Maar één film was dusdanig grappig dat het publiek bijna huilend vanuit de collegebanken toekeek. Ik ben direct gaan rondvragen wie deze film gemaakt had. Dat bleek Marc te zijn.'

Er was meteen een klik tussen Redczus en Groothelm. 'We voelden dat we op ondernemend vlak samen aan de slag konden. Het was alleen wachten op het juiste moment en het juiste product, zegt Redczus. Zes jaar later, in maart 2009, richtten de twee yellowBird op.

Inmiddels zijn de ondernemers in gesprek met investeerders om op korte termijn fors te kunnen groeien. 'Door ons succes komen ook andere partijen op ideeën. We moeten onze voorsprong nu verzilveren,' aldus Redczus. 'Veel grote online-ontwikkelingen komen vanuit Silicon Valley. Maar deze keer komt het uit Groningen.'

TEKST > DOUWE VAN DER TUIN

> Voor een 360-graden ski experience: media.yb.nl/360ski
> www.yb.nl

jaar

Friendraising...

Volgens oud-rector en -bestuursvoorzitter **Eric Bleumink** was het voorlichter Wim Janssen die de naam *Broerstraat 5* bedacht. Simpelweg het adres van het Academieggebouw. Het

eerste nummer verscheen voorjaar 1986, omdat de universiteit een budget beschikbaar stelde om een blad voor afgestudeerden te gaan maken. 'Het was een dubbel idee,' vertelt Bleumink, destijds bestuursvoorzitter, over dat begin. 'We wilden een blad hebben met actualiteit over de RUG erin én leuke mensen. Goed leesbaar, voor de omgeving ook. Zeg maar: een blad om weg te geven aan burgemeesters en wethouders.'

Dat alle Groningse afgestudeerden hetzelfde blad zouden krijgen, was niet meteen voor iedereen logisch. Want wat hebben tienduizenden medici, economen en germanisten nu met elkaar gemeen? Hadden alumni bedrijfskunde bijvoorbeeld niet vooral plezier in contacten met elkaar? Zouden alumni theologie en wiskunde werkelijk klaar zijn om een 'made in Groningen'-gevoel te delen?

'Het is niet over één nacht ijs gegaan, erkent Bleumink. 'Stug volhouden was het devies, zonder overigens met de vuist op tafel te slaan. Dat doet alleen maar je handen zeer en het werkt toch niet binnen deze organisatie.' Het zogeheten masseren blijktbaar wel. 'We bleven zeggen dat "de RUG iets moest doen om zichzelf meer te laten zien. Niet alleen maar navelstaren op Groningen." Ik zei: "we moeten het gewoon doen. Bind de alumni en verkoop jezelf iets beter als universiteit."

Achteraf gezien begon het in 1986 bescheiden, met nog geen duizend exemplaren. Inmiddels is *Broerstraat 5* gestaag op weg naar een oplage van 100.000 exemplaren. Het nummer dat u nu voor u heeft is het honderdste. Reden om het alumniblad zelf eens onderwerp te laten zijn van een verhaal.

Met *Broerstraat 5* kwam er in 1986 een universiteitsbreed medium voor alumni van de RUG. Het was iets nieuws en werd aanvankelijk alleen gestuurd naar 'Begunstigers van de Stichting Alumni RUG'. Die begunstigers waren donateurs die tenminste vier tientjes (guldens) wilden betalen voor vier nummers per jaar. Dat en een startkapitaal van 75.000 gulden moest het alumniblad in leven houden.

Het eerste nummer presenteerde onder meer kersvers hoogleraar vrouwenstudies Iteke Weeda en een verhaal over de rol van het Groningse Kapteyn Instituut bij de zoektocht naar donkere materie in het heelal. Ook was er een fotoreportage van de net aan de Broerstraat geopende UB, de moderne bibliotheek pal tegenover het Academieggebouw. Het in zwart-wit-met-steunkleur uitgegeven blad bevatte veel tekst en oogde vooral ernstig.

Vooraf onderzoekers vonden de weg naar de kolommen, zoals filosoof Lolle Nauta, biologen Serge Daan en Jaap Koolhaas, medicus Henk Huisjes en historicus Marinus Wes.

Tegen de tijd dat de steunkleur veranderde van groen in paars, in 1990, en drie jaar later in oranje, was de oplage van het blad flink gestegen.

Wagenwijd

In 1993 nam het universiteitsbestuur het besluit dat in principe elke afgestudeerde automatisch in het abonneebestand werd opgenomen. Dat jaar kregen 10.000 'Groningers' het blad. 'De deuren werden

Broerstraat 5

wagenwijd opengegeoid,' zegt huidig redactielid Gert Gritter, alumnus geschiedenis en ruim tien jaar werkzaam bij het alumniblad. Inderdaad: in 1994 werden er 22.000 exemplaren gedrukt en vier jaar later 30.000. Sindsdien kregen ook de ruim tweeduizend afgestudeerden van de Stichting Academische Opleidingen Groningen het blad toegestuurd. Bergen werk werden verzet om de adressen van alumni van vóór 1993 te achterhalen. Inmiddels gaat *Broerstraat 5* naar zo'n 70.000 alumni.

In 2000 werd de 'cover' voor het eerst 'full colour' gedrukt. En na de overstap op een zogeheten rotatiedrukkers, aan het begin van lustrumjaar 2004, volgde al snel het afscheid van het zwart-wit. 'Het bleek tot onze verbazing dat volledig in kleur drukken inmiddels zelfs goedkoper geworden was dan zwart-wit met één steunkleur,' vertelt hoofdredacteur Fenneke Colstee. En dus kon historicus Hans Renner in kleur stralen naast voormalig USSR-leider Gorbatsjov tijdens diens bezoek aan de RUG.

Woelig

Het blad werd in de loop der tijd lossier, hipper. De strikte aanvangsformule van vaste pagina's per faculteit mocht het laten varen. Onderzoek bleef belangrijk, maar er was meer. In najaar 1992 berichtte de 'B5' paginagroot over het einde van de academische boycot van Zuid-Afrika, waar de RUG aan mee had gedaan vanwege het verfoeide apartheidssysteem. In datzelfde nummer verwaardigde ook de net als hoogleraar te Rotterdam aangetreden Pim Fortuyn zich om terug te kijken op zijn woelige Groningse jaren bij sociologie. Jaren waarin het hem lukte om, te midden van zijn negen tot twaalf jaar lang voortkabelende medestudenten, binnen krap vier jaar klaar te zijn. Geleefd had hij ook: 'Ik ben een van die mensen die met heel weinig slaap toekunnen.' En hij was boos. Omdat studenten nog maar drie maanden mochten schrijven aan een scriptie. 'De universiteit is verworden tot een schooltje.'

De succesvolle rubriek 'Alumni Achteraf' symboliseert misschien wel het best hoe het alumniblad is geworden: Niet per se alleen een blad over die universiteit in Groningen, maar een blad voor en over Groningse alumni zelf. Inclusief Fortuyn, en vele andere bijzondere en/of bekende Nederlanders als René Paas, Chris Zegers, Johan Remkes, Farah Karima, Ellen ten Damme, Junkie XL of Hans Wijers.

...en fundraising

Voor bestuursvoorzitter **Sibbrand Poppema** van de RUG liggen duurzame betrokkenheid bij de eigen universiteit en het zelf bijdragen van een steentje aan haar succes dicht bij elkaar. 'Het is

goed dat de *Broerstraat 5* de betrokkenheid tussen oud-studenten en de RUG stimuleert met verhalen over hoogwaardig onderzoek zoals naar nieuwe antibiotica.' Dat zulke verhalen goed vallen, merkt Poppema ook aan toekomstige alumni. 'Er zijn masterstudenten die het blad nu al willen hebben.' En of het nu verloopt via *Broerstraat 5*, facebook, hyves, of een regionale alumnikring, contact is belangrijk, meent hij. Poppema heeft een nuchtere kijk op de realiteit: de universiteit zal haar alumni harder nodig hebben nu de samenleving steeds meer moeite heeft met het betalen van onderzoek en onderwijs. 'We hebben deze dagen al jaren zien aankomen. En we vinden ook dat het redelijk is om een bijdrage te vragen van mensen die voor relatief weinig geld een prima opleiding hebben kunnen volgen waar ze sindsdien zelf veel aan hebben gehad.' Poppema hoopt dat de RUG meer zal worden geaccepteerd als een goede bestemming voor particulier geld. Dat alumni bijvoorbeeld met het opmaken van hun testament net zo vanzelfsprekend denken aan hun alma mater als aan andere goede doelen. Door te berichten over Gronings onderzoek draagt *Broerstraat 5* zijn steentje daaraan bij. Juist academici, zoals de abonnees van dit blad, zijn zich immers bewust van het nut en de noodzaak van wetenschappelijk onderzoek.

TEKST >
JAN BLAAUW

Schadegevalletjes bron van veroudering

FOTO: THEO VAN PELT / HOLLANDE HOOGTE

‘Een excellente onderzoeker die al jaren aan verouderingsbiologie werkt en het veld goed overziet.’ Zo omschrijft het Universitair Medisch Centrum Groningen de nieuwe hoogleraar [Peter Lansdorp](#), die voor een Endowed Chair uit Canada werd aangetrokken. Lansdorp wordt de wetenschappelijk directeur van het nieuwe European Research Institute on the Biology of Ageing (ERIBA).

Wat is uw affiniteit met het onderzoeksthema Healthy Ageing?

‘Tot voor kort was gezond ouder worden voor mij meer een persoonlijke wens dan een onderzoeksgebied. Ik ben altijd vrij pragmatisch achter vragen aangelopen die uit mijn eigen onderzoek naar voren kwamen. Zo bracht stamcelonderzoek me naar celvernieuwing en de rol die telomeren daarin spelen. Telomeren, de uiteinden van DNA-moleculen, blijken korter te worden naarmate de cel ouder wordt. Veroudering van een cel is op die manier meetbaar.

Ik doe al sinds de jaren tachtig onderzoek naar de werking van cellen. Het is het onderzoek doen zelf waardoor ik gegrepen ben. Ik kan me bijna niets leukers voorstellen dan

naar het lab gaan om de uitkomst van een experiment te bekijken. Om te zien of je idee klopt of juist niet. Of dat er iets fout ging, dat gebeurt ook heel vaak. Veel mensen raken dan ontmoedigd. Ik laat me niet snel uit het veld slaan door een mislukte proef. Ik wil weten waaróm hij mislukt. Er is altijd een verklaring en begrip is altijd de limiterende factor.’

Zet u uw onderzoek hier voort?

‘Ja, maar ik zie dat in eerste instantie niet als mijn belangrijkste taak. Ik ga eerst de uitdaging aan om te helpen het instituut op te zetten en de allerbeste onderzoekers aan te trekken. Ze moeten ambitieus zijn en goed kunnen samenwerken, want als team bereik

je meer dan met een groep losse individuen. Zulke teamplayers zijn schaars en we zoeken dan ook wereldwijd. En het is natuurlijk belangrijk dat de onderzoekers elkaar aanvullen. Er zijn veel manieren waarop cellen verouderen. Mijn eigen onderzoek naar telomeren is maar één aspect. Het DNA-materiaal in iedere cel heeft op één dag tienduizenden schadegevalletjes. Je zou kunnen zeggen dat de mate waarin de schade steeds weer wordt hersteld, bepaalt hoe intact het DNA blijft en hoe oud we worden. We moeten nu uitzoeken hoe die verschillende mechanismen samenhangen en hoe mensen onderling verschillen wat betreft die processen. In eerste instantie gaan daar zo’n tien onderzoeksleiders aan werken,

‘Kortetermijndenken werkt niet in de fundamentele wetenschap’

ieder met twee tot vijftien medewerkers zoals analisten, studenten en postdocs. De onderzoekers krijgen veel vrijheid hun onderzoek in te vullen, mits het binnen de grote lijnen van ERIBA valt. ERIBA-medewerkers kunnen medici en biologen zijn, maar ook wiskundigen en fysici. Samenwerking tussen verschillende disciplines vergroot de kans op baanbrekende resultaten.’

Wat wilt u met ERIBA bereiken?

‘Een bijdrage leveren aan de inzichten van moleculaire processen die belangrijk zijn voor veroudering. Het mooie is dat ons fundamentele onderzoek wordt aangevuld door bijvoorbeeld LifeLines, het grootschalige bevolkingsonderzoek van het UMCG en de RUG dat gedurende dertig jaar drie generaties inwoners van Noord-Nederland volgt. Dat onderzoek kijkt op een heel breed terrein naar de levensloop, zoals levensstijl, medicijngebruik, voeding maar ook naar erfelijke factoren. Voor zover ik weet bestaat zo’n opzet – die een gigantische database aan gegevens oplevert – nergens ter wereld. En dat maakt Groningen enorm aantrekkelijk voor onderzoekers.’

Was dit een kans die voorbijkwam?

‘Ik was niet op zoek naar een nieuwe baan. Ik heb het naar mijn zin in Vancouver: ik heb een goedlopend lab, mijn vrouw en kinderen zijn er gelukkig. Maar de mogelijkheid om hier iets nieuws op te zetten, was te mooi om te laten lopen. Mijn Lansdorp Lab in Vancouver wordt straks kleiner, maar ik ga het niet helemaal opgeven. Ik wil een samenwerkingsverband Vancouver-Groningen creëren. Ik denk dat dat het onderzoek in beide plaatsen ten goede zal komen.’

Is er iets van de Canadese manier van werken die u meeneemt naar Groningen?

‘Het geduld om voor de langere termijn te werken. Dus niet direct te verwachten dat er binnen drie maanden of twee jaar resultaten zijn. Kortetermijndenken werkt niet in de fundamentele wetenschap. Het kan jaren duren voor je complexe materie beter begrijpt.’

Dus u kunt geen resultaten noemen die u de komende jaren verwacht te bereiken?

‘In fundamenteel onderzoek komen er dingen naar voren die je niet van tevoren kunt inschatten. We weten nu al wel dat nieuwe technologieën over vijf of tien jaar ingeburgerd zullen zijn, zoals de nieuwe generatie sequencers, die heel erg veel DNA in korte tijd kunnen ontrafelen. Maar het spannende is dat we nog niet precies weten welke resultaten ze gaan opleveren. Het UMCG heeft zo’n topfaciliteit. Ook willen we voor ontdekkingen die uit het onderzoek voortkomen, samenwerkingspartners vinden in het bedrijfsleven, vooral in Noord-Nederland en binnen internationale netwerken. ERIBA levert de ideeën, bedrijven in de regio werken die uit naar diverse toepassingen en zetten de nodige stappen om die toepassingen als producten op de markt te brengen.’

Waarom willen internationale toponderzoekers naar Groningen komen?

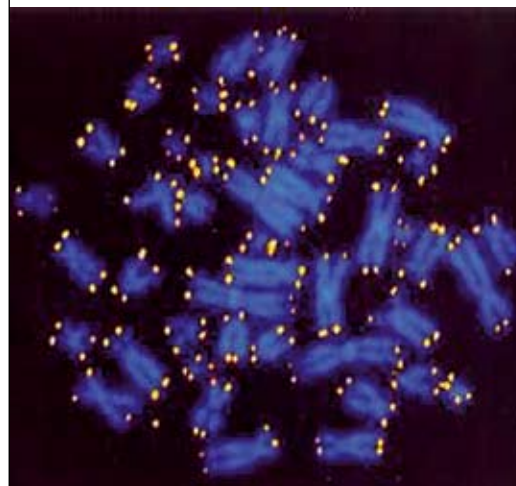
‘Er is hier een hele goede medische faculteit, dichtbij het ziekenhuis en dat is een sterk aspect, zeker voor mensen die zien dat hun onderzoek vroeg of laat te maken zal krijgen met patiëntenzorg. En het belangrijkste: ik ben heel erg onder de indruk van de manier waarop de RUG en het UMCG, maar ook de provincies Groningen, Friesland en Drenthe en de gemeente Groningen gekozen hebben voor de onderzoeksrichting Healthy Ageing. Zo’n brede steun voor een onderzoeksfocus ben ik nergens anders tegengekomen. Je hebt natuurlijk wel centra die gespecialiseerd zijn op een gebied, maar zoals hier iedereen zich rond het verouderingsonderzoek lijkt te scharen, dat is geweldig en voor mij zeer de moeite waard. Dan hoeft je niet steeds uit te leggen aan je baas: ik denk dat dit belangrijk is. Dat maakt het leven een stuk eenvoudiger.’

TEKST > MAAIKE MULLER

Dit artikel is eerder verschenen in Triakel van het UMCG, oktober 2010.

Peter Lansdorp (58) studeerde geneeskunde in Rotterdam en promoveerde in 1985 aan de Universiteit van Amsterdam in de experimentele hematologie. Hij is van oorsprong Nederlander, maar hij woont al 25 jaar in Canada samen met zijn vrouw en twee inmiddels volwassen kinderen. Zijn Lansdorp Lab in het Terry Fox Laboratory in Vancouver heeft een wereldnaam op gebied van onderzoek naar stamcellen en telomeren. Hij was tevens hoogleraar Hematologie aan de British Columbia University. In Groningen wordt hij Endowed Chair hoogleraar en de wetenschappelijk directeur van het nieuwe European Research Institute on the Biology of Ageing (ERIBA) van het UMCG en de RUG.

Telomeren

Telomeren – Grieks voor ‘eindstukken’ – zijn speciale stukjes DNA die aan het einde van chromosomen zitten en de rest van het DNA op dat chromosoom beschermen tijdens celdeling. Zij voorkomen dat de DNA-strengen als het ware ‘slijten’ tijdens het kopiëren van het erfelijk materiaal. Men vergelijkt ze daarom wel met het plastic uiteinde van een veter, dat voorkomt dat de veter rafelt. Pas als de beschermende uiteinden zelf te erg zijn versleten, gaat er bij iedere kopieerronde erfelijk materiaal verloren en veroudert de cel. Hoewel het enzym telomerase in staat is de telomeren te repareren, worden ze toch in de loop der tijd korter. De lengte van de telomeren kan daarom iets zeggen over de verwachte levensduur.

Wat werkt nu echt?

Achterstandswijken halen geregeld het nieuws, vooral als er problemen zijn. Politici komen met allerlei oplossingen: het leger erop afsturen, multiculturele festivals en barbecues organiseren, meer blauw op straat en straatverboden. Maar wat werkt nu echt? Een multidisciplinaire groep onderzoekers van het Instituut voor Integratie en Sociale Weerbaarheid (ISW) ging in opdracht van het Gezamenlijke Overleg Woningcorporaties Arnhem met deze vraag aan de slag. **Terry van Dijk**, planoloog en coördinator van het project, kijkt tevreden terug.

Vijf promovendi van de RUG hebben in Arnhemse probleemwijken verschillende sociale experimenten uitgevoerd in samenwerking met de professionals in die wijken. Van Dijk: 'Dit project is er gekomen op initiatief van de Arnhemse woningbouwcorporatie Vivare en een aantal partners, die veel te maken hebben met sociale problemen die in bepaalde wijken spelen. Zij willen daar verbetering in aanbrengen en hebben dit project gefinancierd. We zijn begonnen te inventariseren welke dingen er al gedaan werden op dit gebied. Dan kun je denken aan allerlei interventies, zoals het instellen van een politie-huiskamer waar mensen heel laagdrempelig kunnen melden als er iets in hun straat niet goed loopt. Het bleek dat er al heel veel gebeurde, maar niemand wist of al die activiteiten ook echt effect hadden. Al onze onderzoeken richtten zich dus op de vraag: Wat werkt en wat werkt niet?'

Eigen fornuisje

Als het project één ding duidelijk maakt, is het wel dat glasheldere adviezen en algemene oplossingen niet werken. Van Dijk: 'Een straat heeft te maken met allerlei impulsen van buiten. Een wetenschappelijke effectmeting is niet meer dan een signaal. Je moet meer inzicht krijgen in wat er écht is gebeurd. Je moet veel dieper in de materie wroeten om uitspraken te kunnen doen over het effect van een bepaalde activiteit. Zo hoor je roepen dat

een nieuwjaarsfeest laten organiseren door Marokkaanse jongeren, zoals vorig jaar in Gouda, weggegooid geld is. Maar dat kun je helemaal niet zo hard stellen. Evenmin kun je zeggen dat een buurtbarbecue een groot succes is omdat de mensen die er waren het zo leuk vonden. Hoe zit het dan met de mensen die er niet bij waren? En hoe kun je weten dat een barbecue drie straten verderop ook succesvol zal zijn? Straten en wijken zijn uniek, je kunt ze onmogelijk op deze manier over een kam scheren.'

De onderzoekers namen tal van interventies onder de loep die in Arnhem zijn uitgevoerd, zoals het organiseren van een lentefestival, participatie van ouderen, buitenschoolse activiteiten en straatbarbecues. Van Dijk: 'De zogenoemde contacttheorie gaat er vanuit dat als je groepen mensen bij elkaar brengt, ze op den duur positiever over elkaar gaan denken. Dat is getest tijdens een aantal speciale buitenschoolse activiteiten waaraan allerlei basisschoolkinderen samen meededen. Het effect daarvan verschilde per groep. Tussen sommige groepen was nauwelijks verandering merkbaar, maar wat wel opviel is dat het beeld van Marokkaanse en Turkse kinderen over Nederlanders hierna juist negatiever was geworden. Ook vonden we dat een gezamenlijk doel het meeste effect opleverde. Als je kinderen ieder achter een eigen fornuisje een gerecht laat maken, gebeurt er niet zoveel. Maar als ze met z'n allen op een vlot naar de overkant

van het water moeten komen, dan is het effect veel groter.'

Kleerkasten

Veiligheid is natuurlijk een heel belangrijk thema als het gaat om achterstandswijken. Ook op dat terrein is er een experiment in Arnhem uitgevoerd. Van Dijk: 'In een wijk hebben we een particulier beveiligingsbedrijf ingehuurd dat op moest treden tegen overlast. Precies wat de huidige regering graag wil. Het effect was dramatisch. Mensen werden bang en onzeker. Raddraaiers vonden het een sport om die beveiligers uit te dagen door telkens ergens anders in de wijk op te duiken en overlast te veroorzaken. Mensen die last hadden van deze jongens durfden helemaal niets meer te melden. Het gaat er juist om dat er vertrouwen ontstaat. Dat mensen weten dat ze kunnen rekenen op de autoriteiten en daardoor zelf ook iets van de overlast durven te zeggen. Dat werkt beter dan kleerkasten door de wijk te laten banjeren. Dat bleek alleen ontwrichtend te werken.'

Een andere aanbeveling op dit gebied is dat autoriteiten de wijk meer moeten laten zien wat ze hebben gedaan. 'Nu is het vaak zo dat er achter de schermen veel gebeurt waardoor de overlast afneemt. De bewoners zijn daar blij mee, maar hebben niet in de gaten dat de instanties daar een rol in hebben gespeeld. Het is belangrijk dat ze dat wel horen, zodat ze weten dat ze op die instanties kunnen rekenen.

Professionals die we hierover spraken, vonden dit een echte eyeopener:

Persoonlijk uitnodigen

Soms is het heel simpel. Zo was de buurtbemiddeling een groot succes: 'Net als de rijdende rechter werden ruziënde huishoudens bij elkaar gebracht. Eerst maakten ze kennis met elkaar en daarna volgde de bemiddeling. Wat bleek: vaak was erover praten, elkaar beter leren kennen, al genoeg om de ruzie op te lossen. Dan was verdere bemiddeling niet eens meer nodig. Een ander eenvoudig voorbeeld is ouderenparticipatie. Je wilt ouderen graag mee laten doen, maar het is lastig om ze achter de geraniums weg te krijgen. Uit ons project blijkt dat ouderen wel degelijk zeer betrokken zijn en beschikken over een groot verantwoordelijkheidsgevoel. Maar je moet ze wel persoonlijk uitnodigen. Een berichtje in de krant werkt niet. Je moet ze zelf vragen, dan willen ze wel.'

Participerend

Promovenda Annemarijn Walberg woonde vijf weken in de straat waar ze onderzoek naar deed. 'Wat mij vooral is bijgebleven is de vanzelfsprekendheid waarmee bewoners elkaar helpen. De buurman vroeg of ik gebruik wilde maken van zijn draadloze internetverbinding en een buurvrouw gaf vanzelfsprekend ook mijn plantjes water. Andere burens nodigden me uit voor de barbecue. Dat alles maakte het leggen van contacten een stuk gemakkelijker.'

Ik was niet een vreemde die plompverloren aanbelde en mensen wilde interviewen, maar de nieuwe bewoonster. Ik heb ook veel te danken aan mijn goedmoedige herdershond. Als ik hem uitliet kwam ik heel gemakkelijk in gesprek met mensen, die me van alles over de buurt vertelden. Over hoeveel er was veranderd en hoe enkele probleemgezinnen de sfeer waren gaan bepalen en hoe zij dat gedrag noodgedwongen als "normaal" waren gaan beschouwen.'

Inmiddels zijn alle bevindingen van de onderzoekers in een rapport samengevat. Tijdens een congres in oktober hebben de onderzoekers intensief met professionals gepraat. 'Dan merk je dat heel voor de hand liggende oplossingen toch eyeopeners zijn voor de mensen die dagelijks hiermee aan het werk zijn. Die zitten tot over hun oren in de dossiers. Of het project wordt vervolgd is de vraag. Er komt in ieder geval binnenkort een boek uit voor beleidsmakers en professionals met alle praktische inzichten en oplossingen die wij hebben gevonden. Het is voor het eerst dat er in een stad tot op dit niveau onderzoek is gedaan naar deze problematiek.'

Het onderzoeksrapport staat op www.instituutisw.nl/nieuws/240

TEKST > MARJAN BROUWERS
FOTO > CHRIS PENNARTS/HOLLANDSE
HOOGTE

Buurtwerker met groep
kinderen in Arnhemse wijk
Malburg

ISW

Het project in Arnhem is uitgevoerd door het instituut voor Integratie en Sociale Weerbaarheid (ISW) van de RUG. Het instituut onderzoekt hoe een sociaal weerbare samenleving gecreëerd kan worden waarin de perspectieven en identiteiten van verschillende culturele groepen geïntegreerd zijn en deze groepen positieve relaties met elkaar onderhouden. Hierover presenteerde Karen van Oudenhoven-van der Zee, directeur van het ISW en hoogleraar-Organisatiepsychologie, Culturele diversiteit en Integratie, onlangs haar boek *Grenze(n)loos vertrouwen*, met interviews die zij had met Ruud Lubbers, Naema Tahir, Jacques Wallage, Halleh Ghorashi, Nebahat Albayrak, wijlen Hans Dijkstal en Nora Asrami.
> www.vangorcum.nl
€ 18,95

Biologen trekken weg uit Haren

Decennia lang vormde de afdeling biologie een aparte gemeenschap in Haren. De verhuizing naar het Centrum voor Levenswetenschappen in het noorden van de stad betekent de afsluiting van een tijdperk. **Fenneke Colstee-Wieringa** (51), biologie 1984, bezocht de afscheidsbijeenkomst op 4 november in het Biologisch Centrum.

Het is er toch van gekomen. De biologen gaan verhuizen naar een nieuw onderkomen, op de Zernikecampus, in vogelvlucht zo'n 10 km noordwaarts. Fietsend over de Hereweg richting de afscheidsbijeenkomst in Haren mijmer ik wat: Voor de laatste keer heb ik dus iets te zoeken in het Biologisch Centrum. Ik kwam er al als kind. Mijn oom – nu hoogleraar in Amsterdam – nam me soms mee naar het lab, 's avonds nog even een proef controleren. De petrischaaltjes met bacteriekolonies op de agar, in een stoof op een lange, stille gang, wat vond ik het interessant.

Dat ik in Groningen wilde studeren, wist ik al lang; pas in mijn eindexamenjaar koos ik definitief voor de biologie. Om 'de natuur' en 'het milieu' te redden. Maar eenmaal student in Haren constateerde ik dat ik dat met een gerust hart aan anderen kon overlaten. Aan de échte biologen, gepassioneerd en uiterst behendig met verrekijker, flora, pipetteerspuit of microscoop. Het leek verstandig mijn strategie te verleggen. Ik koos de niche van de wetenschapsvoorlichting. Ook nuttig.

Weerstand

In het Biologisch Centrum (BC) is het druk en gezellig. Op de feestelijke afscheidsbijeen-

komst, georganiseerd door het faculteitsbestuur en de studievereniging Idun, kwamen zo'n 800 genodigden af. Met gemengde gevoelens, want sinds de eerste geruchten over verhuisplannen naar de stad in de jaren negentig, was er, BC-breed, weerstand. Jasper Knoester, de huidige decaan van de faculteit, heeft er begrip voor. Al was zijn eerste indruk twintig jaar geleden niet gunstig: 'Wat een rare blokkendoos. Een gedateerd gebouw. Een energievreter ook.' Inmiddels heeft de fysisicus 'het Harense gevoel' leren kennen en snapt hij de verknochtheid. Toch vertrouwt hij erop dat het nieuwe Centrum voor Levenswetenschappen, met zijn grasdak en futuristische ontwerp 'het grootste, duurste en mooiste gebouw van de RUG', zal bevallen.

Trekvogels

'Voor één keer zijn de biologen zelf trekvogels', dat kon alleen op de uitnodiging gezet zijn door een dromer die hoopt toch weer terug te zullen keren of door een niet-bioloog, merkt een van de sprekers in de Grote Collegezaal op. Die collegezaal, met haar fleurige klapstoeltjes, schijnt overigens nog altijd de mooiste en grootste van de hele universiteit te zijn. Iedereen die er ooit als medewerker of student

vertoefde, is het erover eens dat het Biologisch Centrum een fijne plek was. Om je te ontwikkelen, ontdekkingen te doen en vrienden te maken. Om te pingpongen, te slenteren door de Hortus of door het onder architectuur aangelegde groen rondom het gebouw.

Zo ver van de stad en de rest van de universiteit vormde het BC-volk een gemeenschap op zich. Waar de niet-wetenschappelijke personeelsleden, de onderzoekers en de studenten samen optrokken en in de lunch-, én de koffie- en theepauzes en masse naar de kantine kwamen. De voor Groningse biologen zo vanzelfsprekende integratie tussen onderwijs en onderzoek heeft er – hoor ik nu – lang voor gezorgd dat de biologieopleiding een voortrekkersrol in Nederland vervuld heeft. In het nieuwe centrum, in de fysieke nabijheid van de andere bètadisciplines, zal men op zoek gaan naar andere vruchtbare samenwerkingsvormen. Net als toen het Biologisch Centrum betrokken werd, in 1969. Overigens, ook toen onder protest.

> www.afscheidbc.nl

TEKST > FENNEKE COLSTEE

FOTO (L) > MICHEL DE GROOT

Het is vierkant, eigenzinnig vormgegeven en ruim voorzien van prachtige foto's. *Noorderbreedte* is een tijdschrift over landschap, cultuurhistorie en natuur in Noord-Nederland. Vijf keer per jaar valt het bij de abonnees – waaronder veel RUG-alumni – in de bus. En niet alleen in het Noorden: een kwart van de abonnees woont elders, met concentraties rondom Maastricht, Amsterdam en Wageningen. Hoofdredacteur is alumna **Annemarie Kok** (41).

‘Het landschap, dat zijn wij’

Na haar studie filosofie en journalistiek aan de RUG werkte Annemarie Kok ruim vijf jaar als correspondent voor het Noorden bij dagblad *Trouw*. ‘Toen was ik toe aan wat nieuws, maar ik wilde wel met mijn gezin in Groningen blijven. De toenmalige hoofdredacteur van het eerste uur, Jan Abrahamse, vroeg of ik belangstelling had hem op te volgen. Zo ben ik in 2003 bij *Noorderbreedte* begonnen.’ Ze ging voortvarend aan de slag en maakte het tijdschrift stap voor stap journalistieker. ‘Het is goed om een blad af en toe flink op te schudden. Ooit was *Noorderbreedte* de spreekbuis van natuur- en milieuorganisaties. We zijn nu echt onafhankelijk, maar zoeken wel naar draagvlak en samenwerking. Zo hebben we nauwe contacten met onderzoekers van de RUG en zitten er mensen uit allerlei organisaties in onze raad van advies en redactieraad. Twee keer per jaar komen we bij elkaar om elkaar te inspireren en nieuwe onderwerpen te bedenken.’

Martin Bril

Het blad valt op vanwege de gevarieerde artikelen en de bijzondere vormgeving en

fotografie. Ieder jaar ziet het omslag er weer volledig anders uit. Redactionele bijdragen komen uit allerlei hoeken. Van bekende journalisten bijvoorbeeld. En opvallend vaak ook van RUG-alumni, zoals wijlen Martin Bril, die op eigen verzoek een poosje columns schreef. En Greta Riemersma, *Volkskrant*-journalist en voormalig columnist van *Broerstraat 5*, die meewerkte aan het decembernummer. Kok: ‘*Noorderbreedte* blijkt een prettig podium voor schrijvers en journalisten die affiniteit hebben met onze thema’s, én met het Noorden.’

Behalve over landschap, natuur en cultuurhistorie gaat *Noorderbreedte* over architectuur, kunst, ruimtelijke ordening, krimp, de stad en het platteland. Kok: ‘Zo hebben we in het decembernummer een verhaal over de assertieve plattelandsbewoner. Dat gaat over het Drentse natuurgebied de Strubben bij Schipborg, dat Staatsbosbeheer opnieuw gaat inrichten. De betrokkenheid van de bewoners is er groot, maar berust vooral op het recreatieve eigenbelang. De mountainbikers en ruiters willen een heel ander bos dan de wandelaars of de sjamanisten.’ Het artikel heet dan ook: ‘Blijf van mijn bos af!’

Doordachte visie

De rode draad van *Noorderbreedte* is en blijft het landschap. Kok: ‘Er zijn altijd spanningen rond de inrichting van de ruimte. Hoe ver moet je gaan met behouden en vernieuwen? Het is een complexe materie. Wij willen onze lezers goed informeren en daarmee bijdragen aan het debat over het landschap. Het gaat er vooral om dat we zorgvuldig omgaan met onze leefomgeving. Het landschap is het resultaat van hoe mensen samenleven en omgaan met de ruimte. Daarvoor is een doordachte visie nodig. Heb je die niet, dan wordt de inrichting stuurloos en blijf je zitten met al die lelijke bedrijventerreinen die niemand echt wil. Het landschap, dat zijn wij. Dat willen we met ons blad graag overbrengen. Dat doen we nu bijna 35 jaar en daarmee gaan we graag nog vele jaren door.’ > www.noorderbreedte.nl

TEKST > **MARJAN BROUWERS**

FOTO'S > **REYER BOXEM**

Aanvragen gratis kennismakingsnummer:
redactie@noorderbreedte.nl

Kinderboekenweekgeschenk 2011

Tjibbe Veldkamp (1962) / psychologie 1988, zal het Kinderboekenweekgeschenk 2011 schrijven. Veldkamp heeft ongeveer dertig titels op zijn naam staan. Naast boeken voor oudere kinderen schrijft hij verhalen voor beginnende lezers en maakt hij prentenboeken. Volgens de stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB), de organisator van de Kinderboekenweek, wordt zijn oeuvre gekenmerkt door 'humor, waarbij hij serieuze onderwerpen als liefde en dood niet schuwt'. Het motto van de Kinderboekenweek 2011 is 'Superhelden!' – Over dapper durven zijn.
www.tjibbeveldkamp.nl

Universiteitsmuseum t/m 15 januari 2011 De Poolnacht van Groningen

Lezingen, tentoonstellingen, rondleidingen en films: In de periode dat op de Noordpool de zon niet meer boven de horizon komt, vindt in Groningen het evenement De Poolnacht van Groningen plaats. Het Universiteitsmuseum heeft een 'poolkamer' ingericht, waar kinderen een poolspel kunnen spelen en de WNF speurtocht doen. Buiten ligt een replica van de sloep van Willem Barentsz. Met twee van deze sloepen zijn de mensen van het Behouden Huys op Nova Zembla teruggevoerd naar de bewoonde wereld. Willem Barentsz is op deze reis overleden.
www.rug.nl/museum
www.depoolnacht.nl

rijksuniversiteit
groningen

Universiteitswinkel

Bezoek de geheel vernieuwde webshop van de Universiteitswinkel!
www.rug.nl/winkel

Alumni van de RUG krijgen 20% korting op ons gehele assortiment!
 Deze actie loopt tot 31 januari 2011. Gebruik de alumni kortingscode: EHVBT*

Universiteitswinkel	Bestellen
Oude Kijk in 't Jatstraat 39	T (050) 363 27 00
www.rug.nl/winkel	F (050) 363 72 00
	E universiteitswinkel@rug.nl

www.rug.nl/winkel

Het Groningse gevoel...

Met het regeerakkoord van het kabinet-Rutte werd duidelijk dat de gelden uit het fonds Economische Structuurversterking, oftewel de meevallers uit aardgasbaten, niet meer zullen worden besteed aan de kenniseconomie. Een dikke tegenvaller voor de RUG! Maar er is misschien hoop...
 Het kabinet bezuinigt. Op kennis en innovatie, maar ook op cultuur. De cultuursector heeft bedacht dat het gat moet worden gevuld

met giften. Het kabinet komt met een 'Geef-wet', waarmee doneren aantrekkelijker moet worden. Als je in de Verenigde Staten naar een operavoorstelling gaat, krijg je een glossy programma uitgereikt met achterin een lijst van de gulle gevers die de uitvoering mogelijk maakten. In Nederland wordt het ook gebruikelijker dat particulieren musea, concerten en muziektempels steunen. Denk aan het Concertgebouw, dat door kringen van donateurs wordt gesteund en aan het DeLaMar dat door de VandenEnde Foundation wordt gefinancierd. Zo tonen donateurs hun liefde voor muziek of voor theater. Nederlanders gaven in 2008 tussen de € 4,7 en € 5 miljard aan goede doelen. Een vijfde deel van dit bedrag wordt geschonken door bedrijven. Wie denkt dat cultuur in Nederland voornamelijk wordt gesponsord door het bedrijfsleven? Dit is maar zeven procent. Het zijn dus vooral particulieren die schenken.
 Hilda Bouma schreef op 13 november in het *Het Financieele Dagblad* dat Amerikaanse economen de gouden eeuw van de filantropie voorspellen. De behoefte aan zingeving is groot. Veel mensen willen graag 'iets terugdoen' voor de samenleving waarin zij het zoveel beter hebben dan hun voorouders, die zoveel harder moesten werken. Nederlanders willen niet dat hun goede en gulle gaven een gat in de begroting moeten dichten, want hiervoor wordt immers belasting betaald. Zij willen met hun geld iets mogelijk maken dat anders niet of veel trager van de grond zou zijn gekomen. Ze zoeken doelen waarop ze trots kunnen zijn. Wat is dan mooier dan iets terug te doen voor je alma mater? Een cultuurinstelling bij uitstek, die zonder FES-subsidies nog wel kan voortbestaan, maar het geld voor bijzondere onderzoeksimpulsen mist. Het Ubbo Emmius Fonds heeft een portefeuille vol bijzondere projecten, die met uw steun onze universiteit kunnen laten groeien en bloeien.

De donkere dagen voor kerst is de tijd voor de goede daden...

Tienke Koning
 directeur Ubbo Emmius Fonds

Tien jaar Eric Bleumink Fonds

Het Eric Bleumink Fonds viert zijn tienjarig bestaan. In 2000 werd het fonds - genoemd naar oud-Collegevoorzitter Bleumink - opgericht met de bedoeling de loopbaan van talentvolle studenten en jonge onderzoekers uit ontwikkelingslanden te ondersteunen. Dankzij de steun van alumni, medewerkers en relaties van de Rijksuniversiteit Groningen heeft het EBF de afgelopen tien jaar ruim veertig beurzen kunnen uitdelen. Drie oud-studenten vertellen over hun ervaringen.

Zeven kilo kwijt

Masud Reza (Bangladesh, 1967)

STUDIE > MSc Population Studies, 2002

HUIDIGE FUNCTIE > manager HIV/Aids-programma, Dhaka, Bangladesh

'Sinds 1996 werk ik al bij het International Centre for Diarrhoeal Disease Research in Dhaka. Na mijn terugkeer uit Groningen in 2002 kreeg ik daar opnieuw een baan. Op dit moment ben ik manager in het HIV/Aids-programma. We doen onderzoek onder mannelijke homoseksuelen, mannelijke prostitués en transseksuelen in Bangladesh. Met die gegevens kunnen gezondheids- en voorlichtingsprogramma's worden ontwikkeld om HIV-besmetting bij deze risicogroepen te verminderen.

Van Groningen mis ik vooral de grote bibliotheek, maar ook de vriendschappen, het films kijken in Pathé en het 's nachts fietsen op straat. Toen ik in Groningen kwam, heb ik meteen een fiets gekocht. In het begin kostte het me 45 minuten om de zes kilometer af te leggen van mijn huis aan de Hyacinthstraat tot het WSN-gebouw. Na een paar maand deed ik het in 15 minuten en was ik zeven kilo kwijt.'

Tweedekanscultuur

Olga Pascenco (Moldavië, 1984)

STUDIE > MA Human Resource Management, 2009

HUIDIGE FUNCTIE > freelance HR-consultant in Chisinau, Moldavië

'Mijn studie betekende veel meer voor me dan alleen het halen van een mastertitel en het vergroten van mijn kennis op het gebied van human resource management. Ik ben een ander persoon geworden. Creatiever, vasthouder, meer gemotiveerd, beter geïnformeerd en met veel meer toekomstperspectief. Soms heb ik het gevoel dat ik in Groningen geïnfecteerd ben met een nieuwsgierigheidsprikkel die me de rest van mijn leven zal leiden. Een van de dingen die me fascineerden aan Nederland was de "tweedekanscultuur". Voor mij duidt die cultuur op tolerantie en gelijkwaardigheid. Ik ben vastbesloten zelf ook deze levenshouding aan te blijven nemen tegenover andere mensen. En, moet ik bekennen, ik ben verslaafd geraakt aan de Hollandse haring.'

Punctualiteit en discipline

Rahadyan Magetsari (Indonesië, 1956)

STUDIE > PhD Medische wetenschappen, 2005

HUIDIGE FUNCTIE > docent, promotiebegeleider en voorzitter orthopedisch trainingsprogramma, Yogyakarta, Indonesië

'Op dit moment ben ik voorzitter van een orthopedisch trainingsprogramma aan de Gadjah Mada Universiteit in Yogyakarta. Daarnaast ben ik docent en promotiebegeleider. En ik ben copromotor van twee PhD-studenten aan de RUG. Volgend jaar hoop ik een hoogleraargraad Biomedical Engineering te halen. Mijn ambitie is een onderzoeksafdeling op dat gebied op te richten met een groep voor orthopedische chirurgie. Dankzij mijn studie in Groningen heb ik veel gemakkelijker contact kunnen leggen met andere wetenschappers in mijn vakgebied. Wat ik heb overgenomen aan Nederlandse gewoontes? Punctualiteit en discipline.'

Steun ook talentvolle studenten uit ontwikkelingslanden en stuur de machtigingskaart in of maak uw gift rechtstreeks over op rekeningnummer 56.30.98.961 t.n.v. Stichting Ubbo Emmius Fonds, inzake Eric Bleumink Fonds.

Bestuurswissel UEF

Jan Willem Baud (59), economie 1976, is per 3 november 2010 Hans Wijers opgevolgd als voorzitter van het Ubbo

Emmius Fonds. Baud is sinds 2002 directievoorzitter van NPM Capital, de participatiemaatschappij van SHV Holdings. Hij begon zijn carrière in 1977 bij Shell en was verder CEO van Triple P en Fico Tooling. Daarnaast is hij onder meer voorzitter van de Stichting Nederlands Blazers Ensemble

en lid van de Raad van Advies van The Hunger Project. Er vonden nog enkele wijzigingen plaats in het bestuur van het UEF. Naast Hans Wijers traden ook Wim Dijkema en Marcel Kramer af als lid. Nieuwe leden zijn Jeroen Dietvorst, Bert van der Wijk en Hugo Brouwer.

Cheque voor onderzoek

Het onderzoek van dr. Ellen Nollen naar de oorzaken van verouderingsziekten wordt gesteund door alumnikring de Gooische Groningers. De leden van de kring hebben inmiddels de eerste € 150.000 bij elkaar gebracht. Mede-initiatiefnemer Rob Meuter overhandigde de onderzoekster hiervoor een symbolische cheque.

Avril McDonald Memorial Fund

Ter nagedachtenis aan de plotseling op 13 april van dit jaar overleden Avril McDonald hebben haar collega Rosalind Franklin Fellows een fonds in het leven geroepen. Dit Avril McDonald Memorial Fund is ondergebracht bij het UEF. Bij een benefietdiner werd onlangs € 6.000 ingezameld voor een scholarship International Law and Contemporary Conflict, het vakgebied van Avril McDonald.

Steun voor academic matching

De Marinus Plantema Stichting heeft € 2.000 gedoneerd ten behoeve van een academic matching-programma van de RUG met de Universitas Indonesia. Het gaat om een project waarbij een Nederlandse en een Indonesische student samen onderzoek doen, in dit geval naar de technische en socio-economische mogelijkheden om in Indonesië een lokale industrie op te zetten voor winning van carra-geen uit zeewier.

Alumnireis Afrika

Voor de snelle beslissers: bij het ter perse gaan van dit nummer zijn er nog enkele plaatsen beschikbaar voor de alumnireis naar Kenia en Tanzania van **17 t/m 30 januari 2011**. Deze bijzondere expeditie wordt begeleid door paleontoloog Bert Boekschoten. Op www.rug.nl/alumni/reizen vindt u een volledige reisbeschrijving. Opgave kan via Untamed Wildlife Safaris, info@untamedwildlife.com of (0487) 540367.

Alumnireis China

FOTO REMKO TANIS

Benieuwd hoe de vorige alumnireis naar China was? Op www.rug.nl/alumni/reizen vindt u een verslag door een van de deelnemers. Zie ook het interview met Remko Tanis op pagina 7.

Noodoproep:

Alumni RTC gezocht voor bestuur Romanesque

Wij, het bestuur van alumnivereniging Romanesque, hopen langs deze weg alumni RTC enthousiast te maken voor onze vereniging. Al tien jaar lang zet Romanesque zich met veel plezier in voor haar leden, maar om dit te blijven doen is versterking meer dan welkom!

Momenteel komen alle werkzaamheden neer op slechts drie personen. Al langere tijd hebben wij geprobeerd bestuursleden te werven, helaas zonder succes. Zonder nieuwe bestuursleden zien wij ons echter genoodzaakt om de vereniging (voorlopig) op non-actief te zetten en geen activiteiten meer te organiseren. Daarom doen wij bij deze een laatste dringende oproep aan alle alumni RTC om ons bestuur te komen versterken! Wij horen graag van jullie via info@romanesque.nl. Kijk voor meer informatie over onze vereniging op www.romanesque.nl. Hopelijk tot gauw!

Antonius Deusing-legpenningen

Twee nouveautés stonden op het programma van de onlangs gehouden jaarlijkse alumnidag van medische alumnivereniging Antonius Deusing. Voor het eerst werd, naast de jaarlijkse Prof. Rein Zwierstra Prijs voor de beste klinische les, de Wetenschapsprijs uitgereikt. Het is een prijs voor het beste wetenschappelijke stageverslag van het afgelopen academische jaar. De tweede nouveauté was dat de winnaars van beide prijzen de Antonius Deusing-legpenning kregen uitgereikt.

De Prof. Rein Zwierstra Prijs is dit jaar gewonnen door Karen Anjema, voor haar klinische les 'Een tweejarige peuter met een gecompliceerde pneumonie, wat is de rol van vaccinatie?'

Winnares van de eerste Wetenschapsprijs is Jojanneke Seinen (inmiddels afgestudeerd), met haar onderzoek: 'Evaluation of the Prognostic Strength of Cell Cycle Markers and S-phase Fraction in Soft Tissue Sarcoma'. Op www.rug.nl/alumni/activiteiten vindt u een overzicht van alle winnaars.

COLUMNII SCRIPTIEPRIJS

Samen met studievereniging Commotie organiseert Columni weer de Scriptieprijs. Heb jij tussen 1 februari 2010 en 1 februari 2011 je studie CIW afgerond en ben je trots op je masterscriptie? Maak dan kenbaar dat je wilt deelnemen aan de scriptieprijs via info@columni.nl. De winnaar ontvangt onder meer € 250,- aan prijzengeld. Tip voor net-afgestudeerden: word lid van Columni! Het kost je het eerste jaar niets. Info/aanmelden via www.columni.nl.

GLV-IDUN

Voor alumni biologie en life science is er op **4 februari 2011** een borrel. Locatie en thema zijn binnenkort te vinden op www.glv-idun.nl.

CLIO

De onlangs aangetreden Clio Alumnicommissie 2010-2011 (IO/IB) heeft voor het nieuwe jaar een aantal evenementen op de agenda staan: **11 februari 2011**, bestuursreunie te Groningen; **3 maart 2011**, 'Life na IB' te Groningen; **datum nog onbekend**: IB/IO borrel te Scheveningen. Kijk op www.clio.nl of de clio alumni facebookpagina voor meer informatie.

PROFESSOR KEUNING VERENIGING

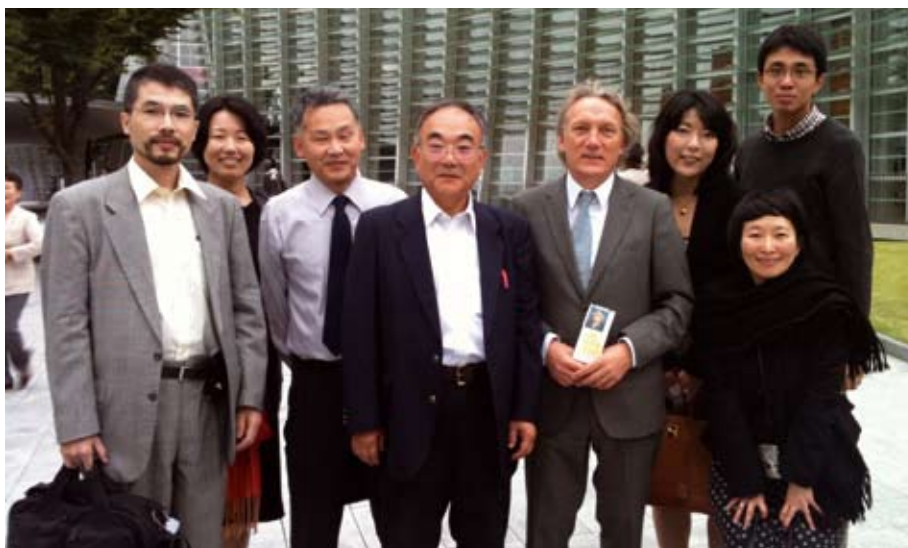
In 2011 bestaat Ibn Batutta, de studievereniging van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, 50 jaar. Dit wordt groots gevierd in de week van **5 t/m 15 mei 2011**. Op **14 mei** is er een alumnidag, georganiseerd door Ibn Batutta en de Professor Keuning Vereniging. Alle alumni van de FRW zijn hiervoor van harte uitgenodigd! Meer informatie en inschrijving: www.professorkeuningvereniging.nl.

T.M.F.V. ARCHIGENES

Benieuwd wat uw jaargenoten nu doen? Kom erachter op de Reunie Tandheelkunde Groningen op **18 juni 2011**. Tijdens deze dag kunt u studiegenoten en docenten van toen ontmoeten, herinneringen aan vroeger ophalen en kennismaken met de huidige opleiding tandheelkunde. Als kers op de taart zal professor Boering zoals vanouds een college verzorgen. Meer informatie en inschrijving: www.archigenes.nl/reunie of cool@archigenes.nl. We hopen u in groten getale te mogen ontmoeten.

ALUMNI MOBILAE

Alumni Mobilae, de alumnivereniging van Studiosi Mobilae, organiseert komend jaar voor de tweede keer de 'meeloopdagen', waarbij huidige studenten de mogelijkheid krijgen een dag mee te lopen met een alumnus of in een bewegingswetenschappelijk gerelateerd bedrijf. Lijkt het je leuk jouw werkpraktijk te laten zien? Stuur dan een e-mail naar alumnimobilae@studiosimobilae.nl of kijk op www.studiosimobilae.nl/alumni.

'Ik wilde niet te dicht bij de schilder komen'

Op initiatief van het Van Gogh Museum en het Ubbo Emmius Fonds bezochten tien alumni die in Japan wonen in oktober de grote Van Gogh-tentoonstelling 'Van Gogh: The adventure of becoming an artist' in Tokyo. Willem van Gogh (57), rechten 1986, wil alumni in het buitenland vaker uitnodigingen voor dit soort bijeenkomsten.

Na zijn studie in Groningen werkte Willem van Gogh dertien jaar als advocaat bij Trip Advocaten in de stad. 'Mijn overgrootvader Theo was de broer van Vincent van Gogh. Als nazaat ben ik natuurlijk van jongs af aan aangesproken op die naam en juist daarom wilde ik niet te dicht bij de schilder komen en zocht ik mijn loopbaan op een heel ander terrein.'

Klein Amsterdam

Omdat de kunst toch bleef trekken, besloot hij in 1999, na jaren in de advocatuur, de switch te maken. De daaropvolgende tien jaar was hij directeur van de winkels van het Van Gogh Museum. Als familielid was hij immers toch al betrokken bij de collectie van het Van Gogh Museum en wat ook meespeelde was dat hij graag naar Amsterdam wilde verhuizen. 'Ik heb Groningen altijd een geweldige stad gevonden. Maar na zolang gewoond te hebben in "Klein Amsterdam" wilde ik graag naar het echte Amsterdam.' Inmiddels is hij advisor to the board. 'Ik werk aan het uitbreiden en versterken van het netwerk van

het museum. Dat betekent dat ik voor het museum contacten leg en relaties onderhoud met ambassades, bedrijven en instellingen in Nederland en ver daarbuiten, zoals in Japan.'

Alumni in Japan

Voor het netwerken is hij betrokken bij grote tentoonstellingen die het museum, vaak in samenwerking met het Kröller-Müller Museum, over de hele wereld organiseert. 'Vanwege de tentoonstelling in Japan kwam ik in contact met de directeur van het Ubbo Emmius Fonds en ontstond het idee om Japanse alumni uit te nodigen. We hebben een bijeenkomst georganiseerd met de Nederlandse ambassade en hebben de alumni meegenomen naar de tentoonstelling waar ik ze met veel plezier heb rondgeleid. Er komen meer van dit soort grote tentoonstellingen aan en ik ben van plan om dan opnieuw alumni uit te nodigen.'

Nostalgisch weekend

De band met Groningen koestert hij nog steeds. 'Ik ben er laatst nog geweest voor een bijeenkomst met de Dutch Japanese Trade Organization. En komend voorjaar staat er een nostalgisch weekendje op het programma met mijn vrouw en een paar vrienden. Groningen is een super fijne stad waar ik nog steeds graag kom.'

TEKST > **MARJAN BROUWERS**

Secretaresse, serveerster, officemanager, ambtenaar, projectleider ICT, exportmanager in etiketten én directeur van aXtion, een bedrijf dat hoogwaardige IT-oplossingen op maat biedt. Het cv van Yolanda Marani Beenen (46) kun je gerust veelzijdig noemen. Bij Academie voor Management volgde Marani de opleiding Strategic Business Development. 'Ach, soms wist ik niet goed wat me allemaal overkwam.'

Het is nog even wennen voor Yolanda Marani, daar op het Zernikepark in Groningen. Haar bedrijf, aXtion, werd overgenomen door Lode Holding en vervolgens verhuisde de organisatie van Emmen naar Groningen. Het vergde nogal een omschakeling. Marani was ineens geen eigenaar meer, maar directeur: 'Ik worstelde een beetje met mezelf, door die overname. Ik was plotseling manager en daar kwamen nieuwe taken bij kijken. Ook zag ik een veranderende wereld. Door de crises, maar ook door de opkomst van nieuwe technologieën. Dat bij elkaar zorgde ervoor dat ik mezelf wilde laten inspireren, uitdagen en verrassen. Daarom koos ik voor de opleiding Strategic Business Development van Academie voor Management.'

Marani had al een lange, veelzijdige en internationale carrière achter de rug, voordat ze haar eigen bedrijf startte. Haar roots liggen in Coevorden, maar haar achternaam verraaft de connectie met Italië. 'Ik werd ongelooflijk verliefd op een Italiaanse jongen. Op mijn negentiende vertrok ik naar Padua.' Marani spreekt zes talen en dat viel nogal op, in de pizzeria waar ze werkte. 'Op een avond bediende ik een tafel met Amerikanen, in vloeiend Engels. Een van de mannen in het gezelschap vroeg me: "Wat doe je hier? Je spreekt zo goed je talen." Hij gaf me zijn kaartje en vroeg me langs te komen. Ik werd aangenomen en begon met secretaressewerk en buitenlandse contacten.' Binnen dat bedrijf – het maakte papieroprollers voor telexapparaten – kwam Marani voor het eerst in aanraking met innovaties. 'Onze ingenieur van R&D kwam op een gegeven moment terug uit de Verenigde Staten met een van de allereerste faxapparaten. We keken er met open mond naar, maar mijn baas trok wit weg. Die zag in een paar minuten dat zijn hele business in rook op zou gaan.'

Emporio Armani

Marani's werkgever kon het hoofd inderdaad niet boven water houden en ze vertrok naar een fabrikant in weefetiketten, in die branche de grootste ter wereld. 'Ook daar begon ik als secretaresse, maar dat duurde niet lang. Binnen drie maanden werd ik office-

Strategic Business Development

manager en verantwoordelijk voor de export. Onze omzet steeg naar de één miljoen per maand, en zo kon het gebeuren dat ik als 22-jarige al manager export werd. Met vier medewerkers.’

Het succes overviel Marani en daarom toog ze naar een business school in Milaan. Daar leerde ze veel mensen kennen en sloot ze allerlei allianties. Zo ontstond er een netwerk in Europa, dat dertien landen omvatte. Uniek voor die tijd, want het was vóór de val van de Muur en ook de Balkanoorlog moest nog beginnen. ‘In Italië deed ik zaken met bijvoorbeeld Emporio Armani. Hem heb ik meerdere keren persoonlijk ontmoet. Ik ontdekte hoe ongelooflijk belangrijk een etiket voor een merk kan zijn. Daarmee maken ze vaak het verschil.’

FD Gazellen Award

Marani keerde na tien jaar Italië terug naar Nederland, maar bleef als vertegenwoordiger voor het etikettenbedrijf werken. Lang duurde dat niet, want in Italië werd er aan haar stoelpoten gezaagd. Min of meer noodgedwongen viel ze terug in haar oude vak. Ze werd weer secretaresse, maar ging later aan de slag als projectleider bij de gemeente Coevorden. Dat bleek geen goede match: ‘Ik gedroeg me als een olifant in een porseleinkast. Ik wilde snel dingen voor elkaar krijgen, maar dat werkte niet in die omgeving. Wel leerde ik er dat ik erg geschikt was voor projecten. Ik kan goed meedenken, leef graag toe naar de oplevering en begin dan aan de volgende klus.’

Ondertussen zag Marani de opkomst en de potentie van het internet. Wanneer ze op dat gebied mee zou kunnen denken met klanten, kon ze van grote waarde zijn voor opdrachtgevers. Daarom besloot ze een studie informatica te gaan doen. ‘Bijzonder pittig, maar ik heb het gehaald. Een programmeur ben ik er niet door geworden, maar ik snap de stappen en de processen. En als projectmanager is dat voldoende.’

Na verloop van tijd werd Marani steeds vaker gevraagd naar de mogelijkheden van het internet en zo kreeg ze ook opdrachten. Ze begon met het bouwen van websites, maar raakte al snel verzeild in complexere klussen. Ze richtte aXtion op en won al in het derde jaar de FD Gazellen Award van Drenthe, de prijs voor het snelst groeiende bedrijf in de provincie. Haar onderneming ging onder meer een effectmetingssysteem bouwen voor de Radboud Universiteit in Nijmegen, bouwde ‘Telebrink’ voor kleine Drentse dorpen en ontwikkelde het virtueel loket, voor de publieke en private markt.

Business Development

Na tal van toegepaste cursussen en opleidingen wilde Marani een grotere stap maken. Doordat ze al op jonge leeftijd verhuisde naar Italië, had ze nog geen opleiding op academisch of postacademisch niveau gedaan. Gedreven door haar tomeloze ambitie kwam ze terecht bij Academie voor Management, waar haar de leergang Strategic Business Development werd geadviseerd. De opgedane kennis, inspiratie en inzichten kon ze direct toepassen in de praktijk. ‘In alles wat ik deed bij aXtion kon ik de leergang gebruiken. Een van de meest concrete voorbeelden was de aanbesteding rondom het virtueel loket.’

Door de groeiende markt vraag ontstond er enorme concurrentie. De opdrachtgever vroeg niet alleen om documentvisualisatie, maar ook om een mooie oplossing voor videoconferencing. ‘De budgetten waren klein, maar de wensen en eisen die werden gesteld torenhoog. Wat moest ik doen?’

Marani greep terug op een stappenplan dat de kern-docent doceerde tijdens de leergang. ‘Ik ben letterlijk maar eens de stappen gaan volgen die werden uitgelegd. Ik heb de concurrenten naast elkaar gezet en geanalyseerd. Ik dacht, laten we eens gek doen: ik pak er Skype – een al bestaand product – bij. Toen kwam ik er tot mijn grote schrik achter dat die het beste videoconferentiesysteem aanbood, én nog gratis ook.’

aXtion schoot voor de verandering niet in de reflex om te proberen het wiel opnieuw uit te vinden. ‘De opleiding leerde me dat je slim gebruik moest maken van bestaande oplossingen. Met Skype konden we in één keer een totaalproduct presenteren, mijlenver onder de prijs van de concurrentie. Met dezelfde marge! Dat was onze redding, want wij hadden al zeer veel geïnvesteerd in het product. Ook leerde ik hoe ik een strategische langetermijnvisie kon ontwikkelen. En dat is nu al een enorme meerwaarde gebleken.’

Door de overname zal aXtion zich in de toekomst meer op de zorgsector gaan richten. En dat past Marani goed. ‘Dat komt door mijn eerste grote opdracht, bij Jeugdzorg Drenthe. Maar ook door mijn thuissituatie. Ik heb twee gezonde dochters, maar mijn zoon is meervoudig gehandicapt. Daardoor kan ik als klant, ook op dat vlak, zeer goed met mijn opdrachtgevers meedenken. Het is toch schitterend dat onze diensten voor mensen die het echt nodig hebben het leven straks weer iets makkelijker maakt?’

Academie voor Management

STARTDATA

10 maart 2011
Verandermanagement

4 april 2011
Talent en Organisatie-
ontwikkeling

6 april 2011
HR-Strateeg

13 april 2011
Strategisch
Programmamanagement

28 april 2011
Bestuurlijk Leiderschap

12 mei 2011
Merkmanagement

25 mei 2011
Business Strategy Course

26 mei 2011
Public Strategy Course

27 mei 2011
Summercourse
verandermanagement

31 mei 2011
Strategisch Beleidsadviseur

MEER INFORMATIE

> [www.academievoor
management.nl](http://www.academievoormanagement.nl)
> www.aog.nl

TEKST >

TOM RUSTEBIEL

FOTO >

JEROEN VAN KOOTEN

Aanwinsten

Sinds de stichting in 1614 heeft de Groningse universiteit de traditie dat het portret van emeriti-hoogleraren wordt aangeboden aan de alma mater.

H. de Buck †

Bibliothecaris Universiteitsbibliotheek (1929-1958)
door Tijn Roebroek

A. van der Woude

Experimentele kernfysica (1980-1995)
door Valerio Cugia

Inlichtingen over schenking van portretten:
prof.dr. G. Boering, tel. (050) 541 6483 of
gtboering@hetnet.nl. Veel meer afbeeldingen
vindt u op www.rug.nl/museum.

Tenzij anders vermeld beginnen oraties om 16.15 uur.
Meer informatie: neem contact op met Monique Peperkamp, tel. (050) 363 52 90, of raadpleeg de universitaire agenda op www.rug.nl.
Wijzigingen voorbehouden.

ECONOMIE EN BEDRIJFSKUNDE

11 januari 2011 prof.dr. D.A. (Dick) de Waard
Auditing

29 maart 2011 prof.dr. B.A. (Bernard) Nijstad
Decision Making and Organizational Behavior in Business and Economics

26 april 2011 prof.dr. M.P. (Marcel) Timmer
Economische groei en ontwikkeling

MEDISCHE WETENSCHAPPEN

18 januari 2011 prof.dr. M.P. (Maarten) van den Berg
Cardiologie

15 februari 2011 prof.dr. P. (Peter) Verhaak
Geestelijke gezondheidszorg binnen de huisartsvoorziening

4 maart 2011 prof.dr. I.M. (Irene) van Langen
Klinische genetica

4 maart 2011 prof.dr. R.J. (Richard) Sinke
Genoomanalyse

15 maart 2011 prof.dr. A.R. (Anthony) Absalom
Anesthesiologie

5 april 2011 prof. dr. H.P.H. (Berry) Kremer
Neurologie

12 april 2011 prof. dr. M.S. (Marco) Cune
Orale functieleer

19 april 2011 prof. dr. M.Y. (Marjolein) Berger
Huisartsgeneeskunde

RECHTSGELEERDHEID

25 januari 2011 prof.mr.dr. A.R. (Anne Ruth) Mackor
Professie-ethiek

8 februari 2011 prof.mr. J.W. (Jacobus Wibbo) Hummelen
Forensische psychiatrie

WISKUNDE EN NATUURWETENSCHAPPEN

1 maart 2011 prof.dr. M.A. (Rien) Herber
Geo-Energie

LETTEREN

8 maart 2011 prof.dr. R.J. (Roel) van der Veen
Nederlands buitenlands beleid

25e jaargang
4e nummer/december 2010
ISSN 0921-1721

Broerstraat 5 is een gratis kwartaalmagazine voor alle afgestudeerden en gepromoveerden van de Rijksuniversiteit Groningen, inclusief oud-cursisten van de Academische Opleidingen Groningen. *Broerstraat 5* wil ertoe bijdragen dat het contact tussen de universiteit en iedereen die daar onderwijs heeft gevolgd in stand blijft en zo mogelijk intensiever wordt. Heeft u opmerkingen of ideeën? Laat het ons weten!

Redactieadres

Redactie Broerstraat 5
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 52 36
redactieB5@rug.nl

Internet

www.rug.nl/broerstraat5

Redactie

Fenneke Colstee-Wieringa
Gert Gritter
Yvonne Jordens-Streng
Bert Wolfkamp

Hoofredactie

Fenneke Colstee-Wieringa

Ontwerp en lay-out

In Ontwerp, Assen

Druk

Habo DaCosta, Vianen
Oplage 69.000

Adreswijzigingen

De RUG hecht veel waarde aan contact met oud-studenten. Conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens gaat de universiteit zorgvuldig met adresgegevens om. Indien u wijzigingen wilt doorgeven of contact niet op prijs stelt, dan kunt u zich wenden tot:

Alumnirelaties RUG

Rijksuniversiteit Groningen
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 30 61
alumni@rug.nl

Beschermengel gezocht

Geeft u om Groninger kerken? Voor € 17,50 per jaar bent u al donateur. Met uw steun houden wij unieke monumenten in stand en krijgt u onze fraaie kerkenkalender 2011 als welkomstgeschenk. Ook mooi om cadeau te geven! Ga naar de site of bel meteen 050-3123569.

www.groningerkerken.nl

Je ouders wel of niet achterna gaan, dat is toch wat anders dan de liefde volgen. Twee RUG-theologes over hun keuzes in leven en loopbaan.

JANINE ZURBRIGGEN-SLOK (31)

STUDIE > godgeleerdheid van 1997 tot 2004

WERK > doceert godsdienst en psychologie en begeleidt mensen met burn-out

HUIS > Grote berghut 'Annabelle' in dorpje Saas Grund, schoonouders bewonen ook een deel

HUISSHOUDEN > getrouwd met Sandro (30), bouwvakker en pistenbully-bestuurder; baby Sam

BRUTO MAANDINKOMEN > varieert van 500 tot 2000 euro

'Ik krijg nog steeds verbaasde reacties als mensen horen dat ik theologie heb gedaan. "Hoezo dat nou? Je bent toch geen non? Daar ben je helemaal geen type voor!" Maar ik heb er geen spijt van. Bij theologie vond ik de sfeer heel leuk. En het is een hele brede studie. Ik heb het ook breed gelaten. Ik ben afgestudeerd op asielzoekers in Zwitserland. Toen ik begon met het schrijven van mijn scriptie ging ik net hier naartoe. Mijn ouders wilden met het hele gezin – ik heb nog twee broertjes – drie weken naar Zwitserland. Ik had helemaal geen zin. Ik wou naar Canada, maar had geen geld. Op het allerlaatste moment zei ik: Oké, ik ga mee, maar alleen één weekje. Na twee dagen kwam ik Sandro tegen in de kroeg. Kort na die vakantie, in 2002, ging ik hier wonen. Op buikgevoel. Ik nam mijn computer en wat boeken mee, klaar! Het lullige was wel dat ik net als godsdienstlerares was aangenomen op een school in Almelo. Die baan heb ik afgebeld. Ik kon hier moeilijk werk krijgen. Mijn eerste baantje was in Saas Fee, het skidorp hierboven. Bij een winkel in dameskleding vroegen ze een filiaalleidster. Het was kleding in conservatieve stijl, dus met strikjes en borduurseltjes en peperdure zakdoekjes. Heel grappig. Toen de winkel dicht ging, wilden ze mij in hun filiaal in Zermatt hebben, maar ik wou iets voor mezelf beginnen. In mijn praktijkje Visionstrainings begeleid ik mensen met stress en burn-out. Bij mij thuis, online, of ik ga met iemand het bos in. Je hebt hier prachtige wandelpaden, zoveel mogelijkheden om tot rust te komen. Alleen de omgeving helpt al mee. We zien wel wat eruit komt. Ik moet eerlijk zeggen dat het lastig is. Ik geef nog een dag in de week godsdienst op een school in de buurt en een dag in de week psychologie op een politieacademie, dat wordt waarschijnlijk meer. Twee dagen in de week vast vind ik genoeg, behalve als ik meer ga verdienen dan Sandro, dan blijft hij thuis. Dat zal niet snel gebeuren. Bouwvakkers verdienen hier stukken beter dan in Nederland.'

TEKST >

ELLIS ELLENBROEK

FOTO (R) >

ROB VOSS

ESTHER KOPMELS (35)

STUDIE > godgeleerdheid van 1994-2001

WERK > adjunct-directeur en districtsmanager bij Humanitas

HUIS > eengezinswoning aan de rand van Zutphen

HUISSHOUDEN > getrouwd met Remco (38), clown; Kaj (14), Job (7), baby Sake

BRUTO MAANDINKOMEN > 4600 euro (36 uur)

'Godgeleerdheid is een reflectieve studie, je gaat achterover zitten en je kijkt. Dat vond ik mooi aan die opleiding. Het is inhoudelijk, met uitdaging en "bite". Dat mijn ouders beiden dominee zijn, zal ook wel gescheeld hebben. Al wil je je ouders ook weer niet kopiëren. Af en toe preek ik om de diepgang te houden en de connectie met mijn studie, maar ik ben bewust geen gemeentepredikant. De kerk is een moeilijk instituut om in te werken, een fossiel hè. Die eeuwenoude traditie is prachtig, maar als je jong bent en vol energie, is een leidinggevende functie in de kerk lastig. Ik ben afgestudeerd in geestelijke verzorging. Voor ik doorging met de kerkelijke opleiding, maakte ik een uitstapje. Ik was een jaar intercedent bij uitzendorganisatie Manpower. Het was mij te commercieel, maar heeft mij wel verder geholpen, denk ik. Ik werd na mijn studie algemeen secretaris bij de Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB, een kleine tak van de protestantse beweging, een van onderop opgebouwde religieuze gemeenschap. Ik had er een spin-in-het-web-baan. Vijfentwintig jaar later was het wel weer genoeg. Ik was toch weer aan het dubben: predikant worden of niet, toen ik de advertentie van mijn huidige baan bij Humanitas in de krant zag. Toen kreeg ik een nu-of-nooit-gevoel. Het was in Zutphen, mijn woonplaats. Ik dacht: dat wordt op de fiets naar kantoor. Ze zochten absoluut geen theologe, iemand in de commissie had me niet eens uit willen nodigen, omdat hij het niet vond passen bij een humanistische organisatie. Ik ben adjunct-directeur en daarnaast districtsmanager in Gelderland-Overijssel. Ik geef leiding aan vijfenvijftig mensen. Concreet ben ik bezig het netwerk uit te breiden. Ik probeer ons wat bekender te maken hier in de regio. Dat kan op allerlei manieren. Ik spreek bijvoorbeeld af met een directeur van een psychiatrische instelling of geef een presentatie bij Provinciale Staten. Waarom? Omdat er op de markt van lief en leed een enorme strijd gaande is om het geld.'